ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ, ગાંધીનગરના પત્ર-ક્રમાંક
જીસીઈઆરટી / સી એન્ડ ઈ / ૨૦૧૪ / ૨૨૨૨, તા. ૩-૨-૨૦૧૪-થી મંજૂર

ગણિત-પર્યાવરણ

શિક્ષક અને વાલી માટે અલગથી
શિક્ષક-આવૃત્તિ તૈયાર કરવામાં આવી છે,
જેનો ઉપયોગ અવશ્ય કરશો.

કૂજન

ધોરણ ૨
(પ્રથમ સત્ર)

પ્રતિજ્ઞાપત્ર

ભારત મારો દેશ છે.
બધાં ભારતીયો મારાં ભાઈબહેન છે.
હું મારા દેશને ચાહું છું અને તેના સમૃદ્ધ અને
વૈવિધ્યપૂર્ણ વારસાનો મને ગર્વ છે.
હું સદાય તેને લાયક બનવા પ્રયત્ન કરીશ.
હું મારાં માતાપિતા, શિક્ષકો અને વડીલો પ્રત્યે આદર રાખીશ
અને દરેક જણ સાથે સભ્યતાથી વર્તીશ.
હું મારા દેશ અને દેશબાંધવોને મારી નિષ્ઠા અર્પું છું.
તેમના કલ્યાણ અને સમૃદ્ધિમાં જ મારું સુખ રહ્યું છે.

રાજ્ય સરકારની વિનામૂલ્યે યોજના હેઠળનું પુસ્તક

વિદ્યાર્થીનું નામ : ____________________

શાળાનું નામ : ____________________

વર્ગ : __________ રોલ નંબર : __________

ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ
'વિદ્યાયન', સેક્ટર ૧૦-એ, ગાંધીનગર - ૩૮૨૦૧૦

© ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર
આ પાઠ્યપુસ્તકના સર્વ હક ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળને હસ્તક છે. આ પાઠ્યપુસ્તકનો કોઈ પણ ભાગ કોઈ પણ રૂપમાં ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળના નિયામકની લેખિત પરવાનગી વગર પ્રકાશિત કરી શકાશે નહિ.

લેખન-સંપાદન (SRG)
શ્રી યાદ્મા સપાટવાલા
શ્રી ભાવેશ પંડ્યા
શ્રી રાકેશ પટેલ
શ્રી કેતન વ્યાસ
શ્રી સોનુ ગોહેલ
શ્રી હર્ષવી પટેલ
શ્રી રાધા યાદવ
શ્રી રમેશ ઠક્કર

સમીક્ષા
શ્રી રૂપેશભાઈ ભાટિયા
શ્રી એમ.એસ.જાજલ
ડૉ. કાનજીભાઈ વી. પટેલ
શ્રી ભક્તિભાઈ પટેલ
શ્રી જયકૃષ્ણ એન. ભટ્ટ
શ્રી બચુભાઈ રાવલ

ભાષાશુદ્ધિ
શ્રી ઓ. બી. દવે

ચિત્રાંકન
શિલ્પ ગ્રાફિક્સ

સંયોજન
શ્રી આશિષ એચ. બોરીસાગર
(વિષય-સંયોજક : ગણિત)

નિર્માણ-આયોજન
શ્રી સી. ડી. પંડ્યા
(નાયબ નિયામક : શૈક્ષણિક)

મુદ્રણ-આયોજન
શ્રી હરેશ એસ. લીમ્બાચીયા
(નાયબ નિયામક : ઉત્પાદન)

પ્રસ્તાવના

NCF-2005 તેમજ RTE-2009ને ધ્યાનમાં રાખીને દેશમાં પ્રાથમિક શિક્ષણનાં અભ્યાસક્રમ, પાઠ્યક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તકો તેમજ સમગ્ર શિક્ષણ-પ્રક્રિયામાં બદલાવ થઈ રહ્યો છે. આ બદલાવ મુખ્યત્વે જે-તે વિષયો તેમજ શિક્ષણ-પ્રક્રિયા સંદર્ભે આપણી સમજ અંગેનો છે. બાળકની સર્જનશીલતા, વિચારશક્તિ, તર્કશક્તિ અને પૃથક્કરણ કરવાની આવડત વિકસે એ આ અભ્યાસક્રમનો મુખ્ય હેતુ છે. આ અભિગમને ધ્યાનમાં રાખીને જી.સી.ઈ.આર.ટી., ગાંધીનગર દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ ધોરણ ૨નું કૂજન (ગણિત - પર્યાવરણ, પ્રથમ સત્ર) પ્રસ્તુત પાઠ્યપુસ્તક વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો અને વાલીઓ સમક્ષ રજૂ કરતાં મંડળ આનંદ અનુભવે છે.

નવા અભ્યાસક્રમ, પાઠ્યક્રમ અને પાઠ્યપુસ્તક-નિર્માણની સમગ્ર પ્રક્રિયામાં IGNUS-erg ટીમના સભ્યોએ સતત માર્ગદર્શન આપતા રહીને સ્ટેટ રિસોર્સ ગ્રૂપના સભ્યોને સજ્જ બનાવ્યા છે. UNICEFનો સહયોગ પણ આ આખી પ્રક્રિયા દરમિયાન મળ્યો છે. જે-તે વિષયના કોર ગ્રૂપના સભ્યોએ પણ વખતોવખત સહયોગ આપ્યો છે.

આ પાઠ્યપુસ્તકનો સમગ્ર રાજ્યમાં અમલ કરતાં અગાઉ પસંદગીની શાળાઓમાં ત્રણ વર્ષ માટે અજમાયશી ધોરણે મૂકવામાં આવેલ હતું. તે દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓને વર્ગમાં શીખવાડતી વખતે જે-જે અનુભવો થયા તેનાં વ્યાપક તારણો, ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવામાં આવ્યા અને તે મુજબ સુધારા-વધારા કરવામાં આવ્યા છે.

આ પાઠ્યપુસ્તકના સમગ્ર રાજ્યવ્યાપી અમલ પૂર્વે પાઠ્યપુસ્તક મંડળ દ્વારા આમંત્રિત વિષય-નિષ્ણાતો અને પાઠ્યપુસ્તક તૈયાર કરનાર જી.સી.ઈ.આર.ટી.ના નિષ્ણાતોની સંયુક્ત બેઠક બોલાવીને તેઓનાં સૂચનોને ધ્યાનમાં લઈને આ પાઠ્યપુસ્તકને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવેલ છે.

પ્રસ્તુત પાઠ્યપુસ્તકને ગુણવત્તાયુક્ત તથા બાળભોગ્ય બનાવવા માટે પૂરતી જહેમત ઉઠાવી છે. તેના ચતુરંગી સ્વરૂપ દ્વારા બાળકો હોંશે હોંશે તેનો ઉપયોગ કરે એવું લક્ષ્ય રાખવામાં આવ્યું છે.

આ પાઠ્યપુસ્તકને ક્ષતિરહિત બનાવવા માટે પૂરતા પ્રયત્નો કર્યા છે, તેમ છતાં શિક્ષણમાં રસ ધરાવનાર વ્યક્તિઓ પાસેથી સૂચનો આવકાર્ય છે.

એમ. ટી. શાહ	ડૉ. ભરત પંડિત	ડૉ. નીતિન પેથાણી
નિયામક	નિયામક	કાર્યવાહક પ્રમુખ
(જી.સી.ઈ.આર.ટી.)	(પાઠ્યપુસ્તક મંડળ)	(પાઠ્યપુસ્તક મંડળ)

તા. ૩૧-૧-૨૦૧૪ ગાંધીનગર

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦૧૪
પ્રકાશક : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, 'વિદ્યાયન', સેક્ટર ૧૦-એ, ગાંધીનગર વતી ભરત પંડિત, નિયામક
મુદ્રક :

મૂળભૂત ફરજો

ભારતના દરેક નાગરિકની ફરજ નીચે મુજબ રહેશે :*

(ક) સંવિધાનને વફાદાર રહેવાની અને તેનાં આદર્શો અને સંસ્થાઓનો, રાષ્ટ્રધ્વજનો અને રાષ્ટ્રગીતનો આદર કરવાની;

(ખ) આઝાદી માટેની આપણી રાષ્ટ્રીય લડતને પ્રેરણા આપનારા ઉમદા આદર્શોને હૃદયમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવાની અને અનુસરવાની;

(ગ) ભારતનાં સાર્વભૌમત્વ, એકતા અને અખંડિતતાનું સમર્થન કરવાની અને તેમનું રક્ષણ કરવાની;

(ઘ) દેશનું રક્ષણ કરવાની અને રાષ્ટ્રીય સેવા બજાવવાની હાકલ થતાં, તેમ કરવાની;

(ચ) ધાર્મિક, ભાષાકીય, પ્રાદેશિક અથવા સાંપ્રદાયિક ભેદોથી પર રહીને, ભારતના તમામ લોકોમાં સુમેળ અને સમાન બંધુત્વની ભાવનાની વૃદ્ધિ કરવાની, સ્ત્રીઓના ગૌરવને અપમાનિત કરે તેવા વ્યવહારો ત્યજી દેવાની;

(છ) આપણી સમન્વિત સંસ્કૃતિના સમૃદ્ધ વારસાનું મૂલ્ય સમજી તે જાળવી રાખવાની;

(જ) જંગલો, તળાવો, નદીઓ અને વન્ય પશુપક્ષીઓ સહિત કુદરતી પર્યાવરણનું જતન કરવાની અને તેની સુધારણા કરવાની અને જીવો પ્રત્યે અનુકંપા રાખવાની;

(ઝ) વૈજ્ઞાનિક માનસ, માનવતાવાદ તથા જિજ્ઞાસા અને સુધારણાની ભાવના કેળવવાની;

(ટ) જાહેર મિલકતનું રક્ષણ કરવાની અને હિંસાનો ત્યાગ કરવાની;

(ઠ) રાષ્ટ્ર પુરુષાર્થ અને સિદ્ધિનાં વધુ ને વધુ ઉન્નત સોપાનો ભણી સતત પ્રગતિ કરતા રહી, વૈયક્તિક અને સામૂહિક પ્રવૃત્તિનાં તમામ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠતા હાંસલ કરવાનો પ્રયત્ન કરવાની;

(ડ) માતા-પિતાએ અથવા વાલીએ ૬ વર્ષથી ૧૪ વર્ષ સુધીની વયના પોતાના બાળક અથવા પાલ્યને શિક્ષણની તકો પૂરી પાડવાની.

* ભારતનું સંવિધાન : કલમ ૫૧-क

અનુક્રમણિકા

૧.	ચાલો ગણીએ	૧
૨.	મારા દાદા	૧૧
૩.	રસોડું	૨૨
૪.	રમવાની મજા	૩૧
૫.	ગિલ્લી-દંડો	૪૨
૬.	સાવજની સરદારી	૫૩
૭.	નાનીને ઘેર જવા દે	૬૫

પુસ્તકમાં વપરાયેલાં ખાસ ચિહ્નોની ઓળખ

૧. ચાલો ગણીએ

વર્ગખંડની રમત :

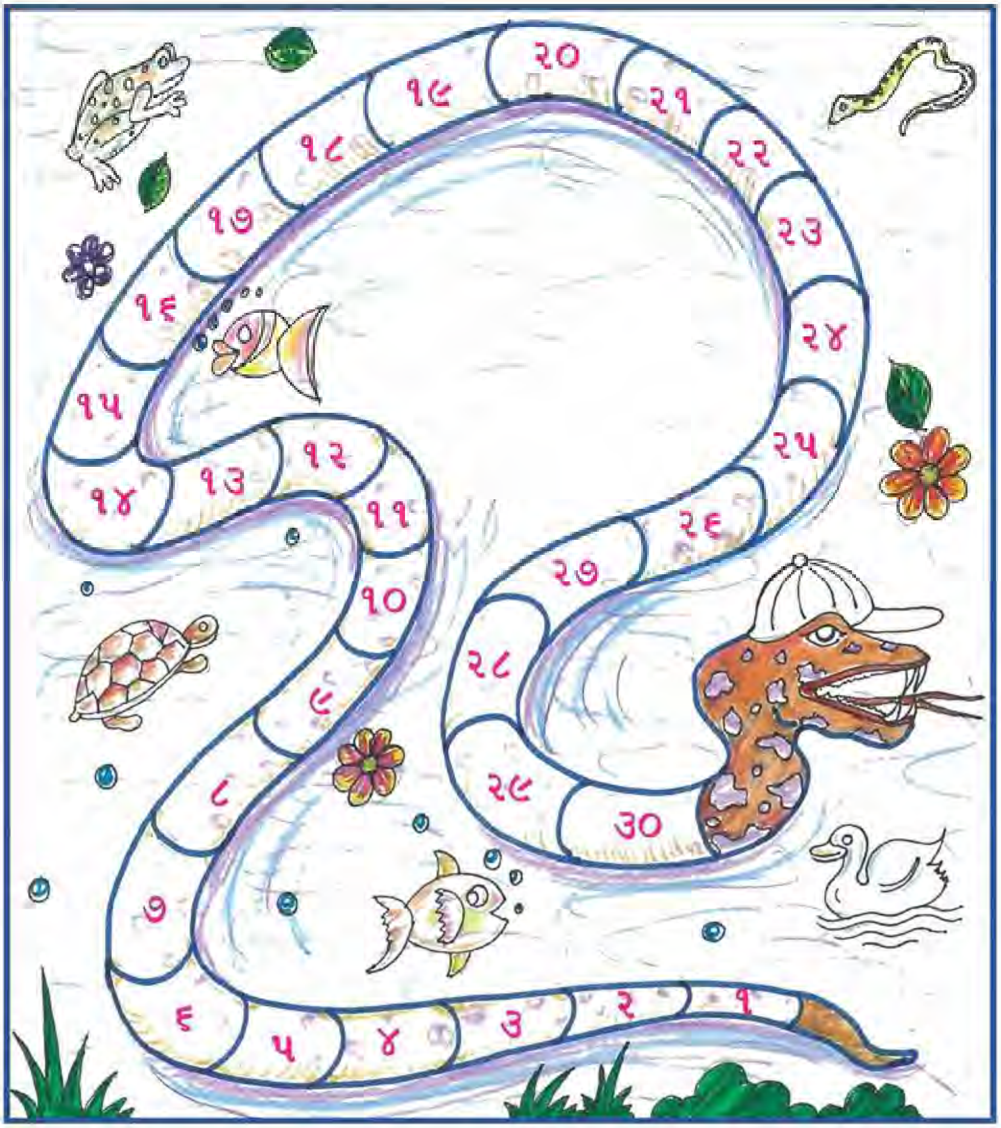

- ૧થી શરૂ કરી ૩૦ સુધી પહોંચો.
- ૧ પાસો ફેંકો. જેટલા અંક મળે, તેટલાં ઘર આગળ વધો.
- બે પાસાં ફેંકો. તે બંનેમાં આવતા અંકોનો સરવાળો કરી, તેટલા અંક આગળ વધો.

અવલોકન :

ચર્ચા :

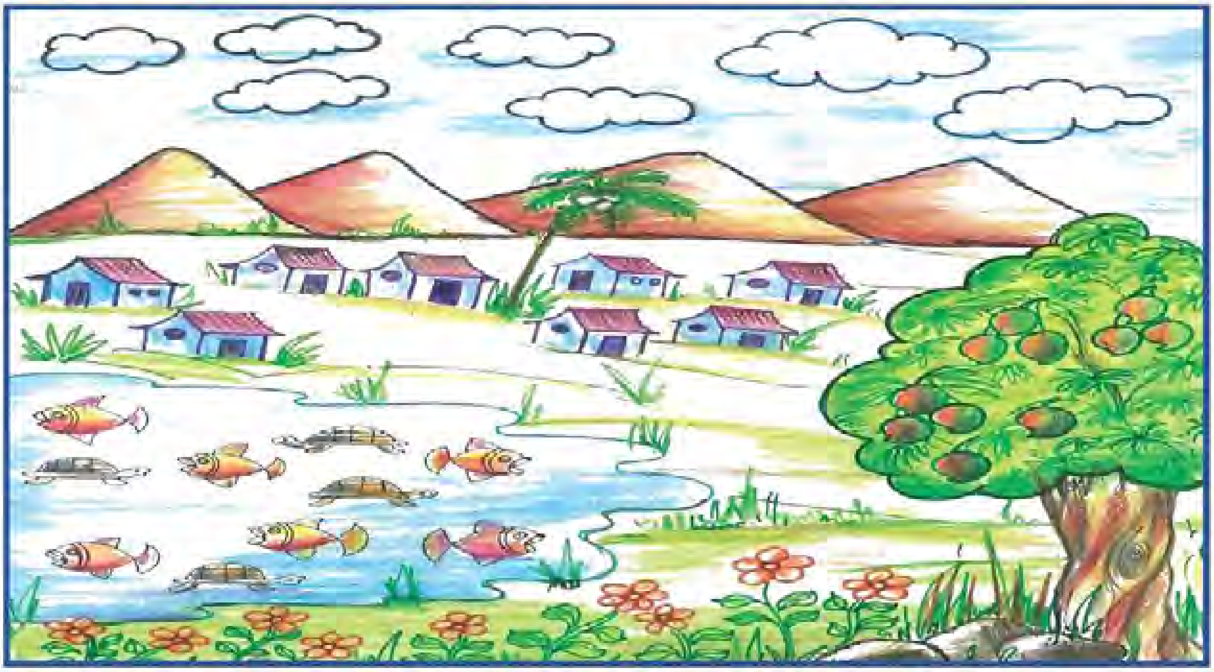

ગણો :

લખો :

કોયડો :

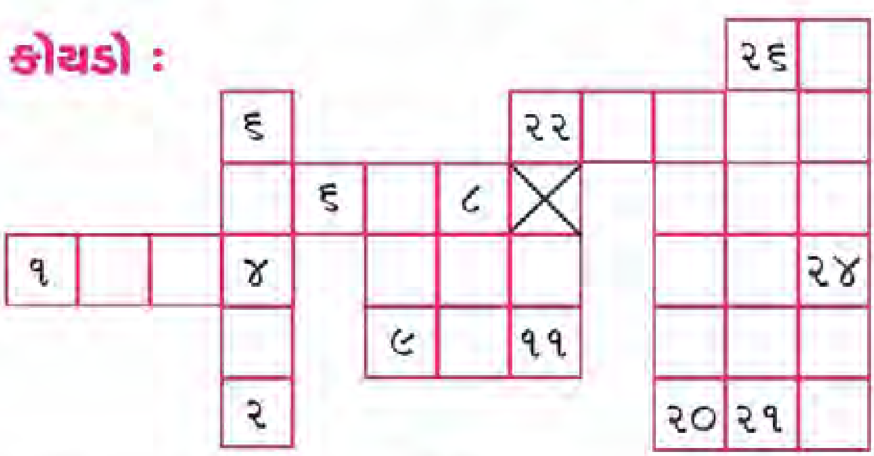

અવલોકન : **લખો :**

● ડુંગરનો રંગ	
● ઝાડના પાનનો રંગ	
● વાદળનો રંગ	
● કેરીનો રંગ	
● કાચબાનો રંગ	
● માછલીનો રંગ	
● ઘાસનો રંગ	

રંગ પૂરો :

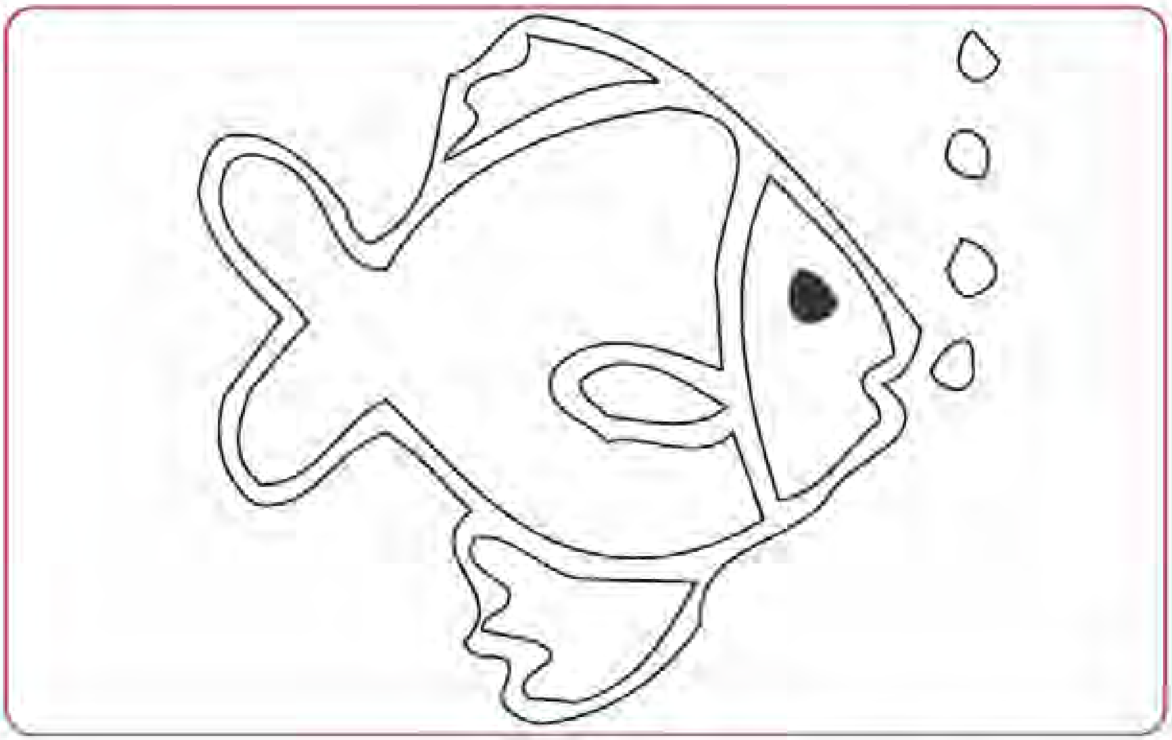

લખો :

રંગ પૂરો :

☆	☺	☆	☺	☆	☺	☆	☺
૧				૫			૮
	૧૫		૧૩				૯
૧૭		૧૯		૨૧			
	૩૧		૨૯		૨૭		૨૫
૩૩				૩૭			૪૦
		૪૬			૪૩		
૪૯		☺	☆	☺	☆	☺	☆

૧	૭	૯	૩

ગણો :

જુઓ અને કરો :

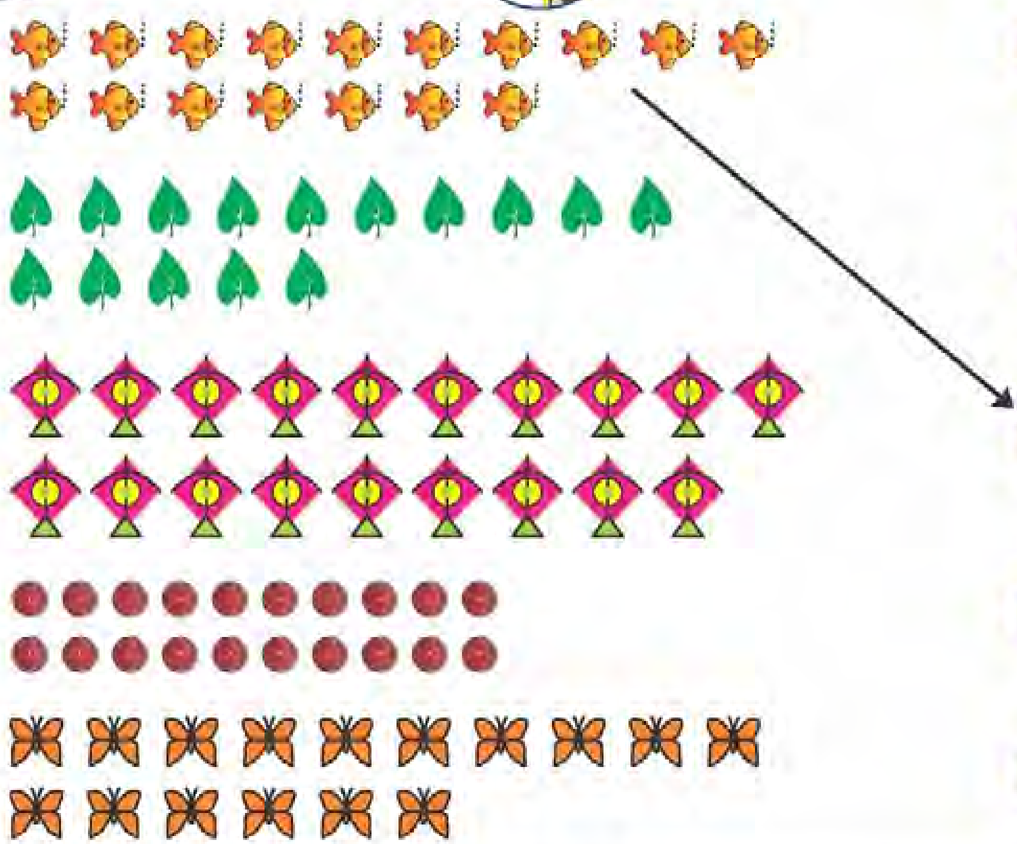

ર૦

૧૬

૧૭

૧૯

૧૫

પ્રવૃત્તિ :

મેદાનની રમત :

રંગ પૂરો :

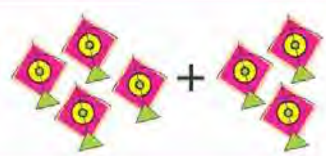	◯	૫
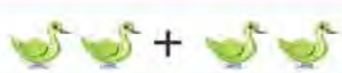	◯	૬
	◯	૪
	◯	૭
	◯	૮

જુઓ અને કરો :

રંગ પૂરો :

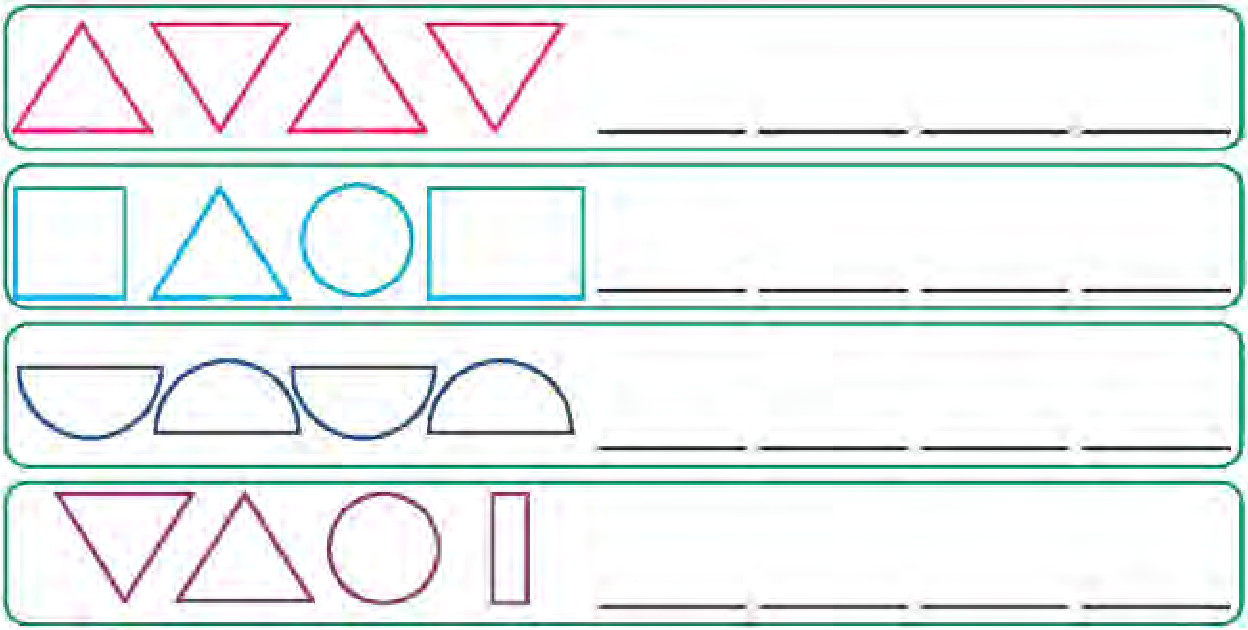

રંગ પૂરો :

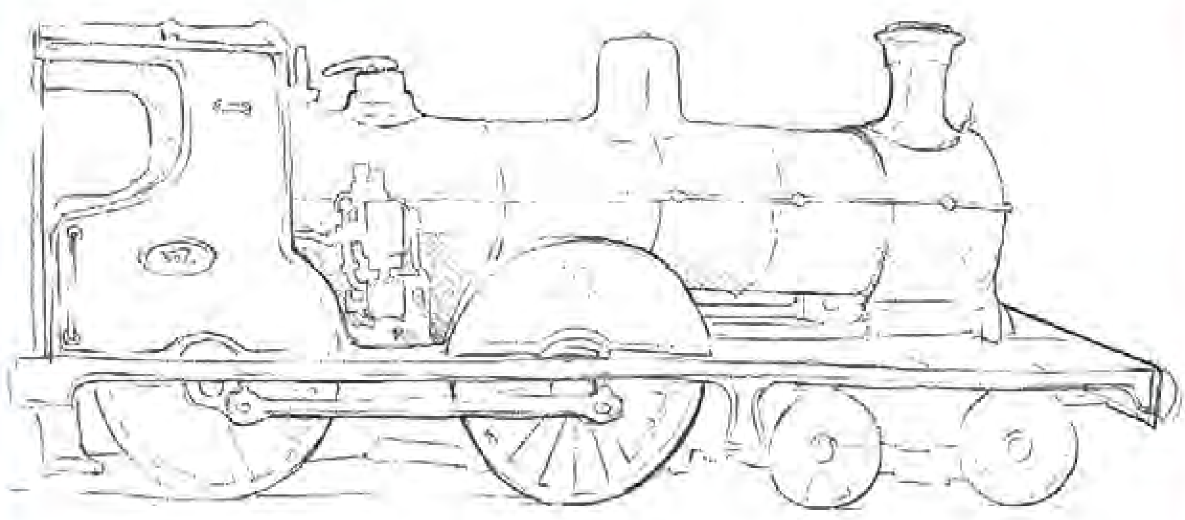

અવલોકન :

૪ ૧ ૩ ૨

જુઓ અને કરો : લખો :

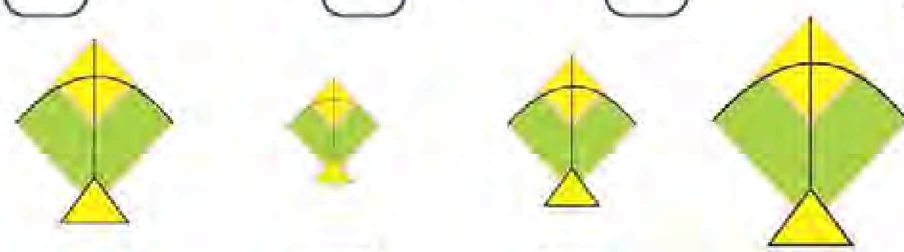

અવલોકન : લખો :

જુઓ અને કરો :

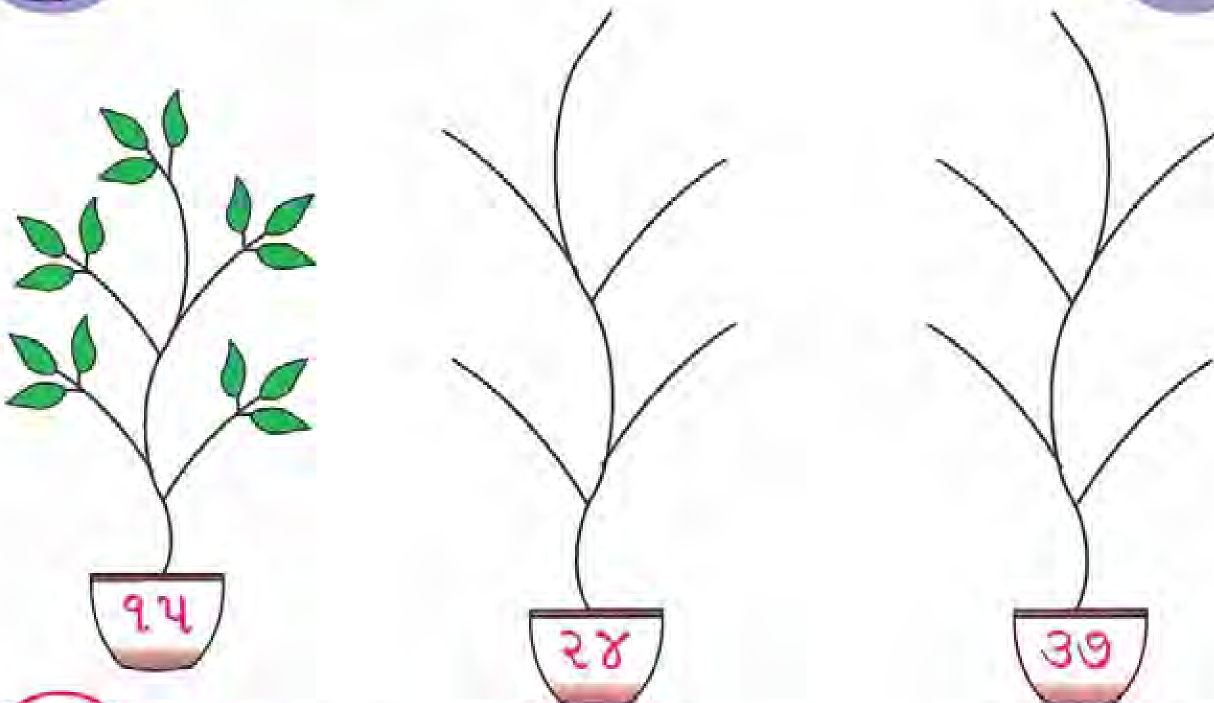

રંગ પૂરો :

પ્રવૃત્તિ :

....

....

....

....

....

કોયડો :

૩ + ૮ = ☐	૯ + ☐ = ૨૨
૯ + ૧૪ = ☐	૧૭ + ૭ = ☐
☐ + ☐ = ૧૭	☐ + ૯ = ૩૨

રંગ પૂરો :

ચર્ચા :

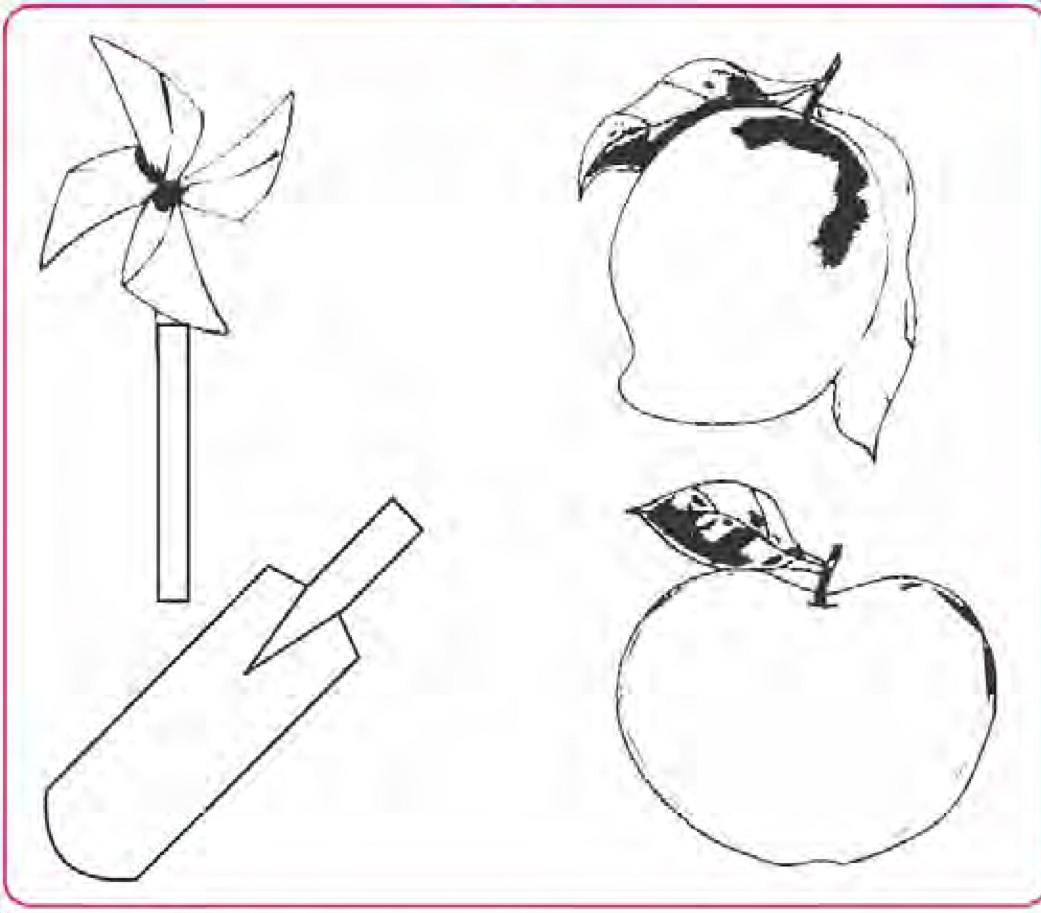

રંગ પૂરો :

મીઠાઈ | માણસ

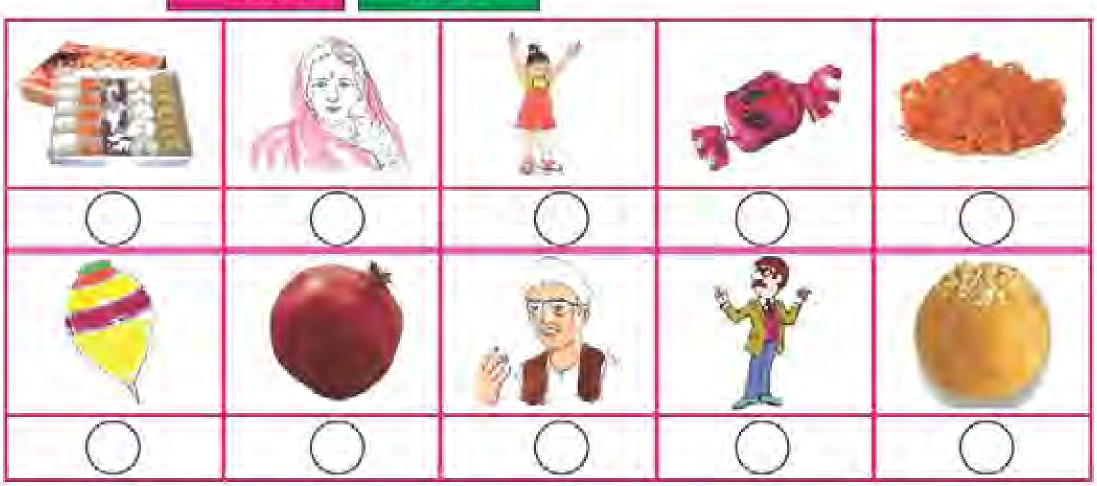

૨. મારા દાદા

ગીત :

વિચારો અને કહો :

તમારા ઘરમાં સૌથી મોટું કોણ છે ?
તમારા ઘરમાં સૌથી નાનું કોણ છે ?
તમે માંદા પડો, તો કોની પાસે જાઓ છો ?

લખો :

કાળું	ભેંસ, ...
સફેદ	ગાય, ...

ચર્ચા :

લખો :

બાપુજીના ભાઈ	કાકા
મામાની બહેન	
બાનાં બા	
બાપુજીના બાપુજી	

અવલોકન :

રંગ પૂરો :

○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○
○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○	○ ○ ○ ○

વાંચો : **લખો :**

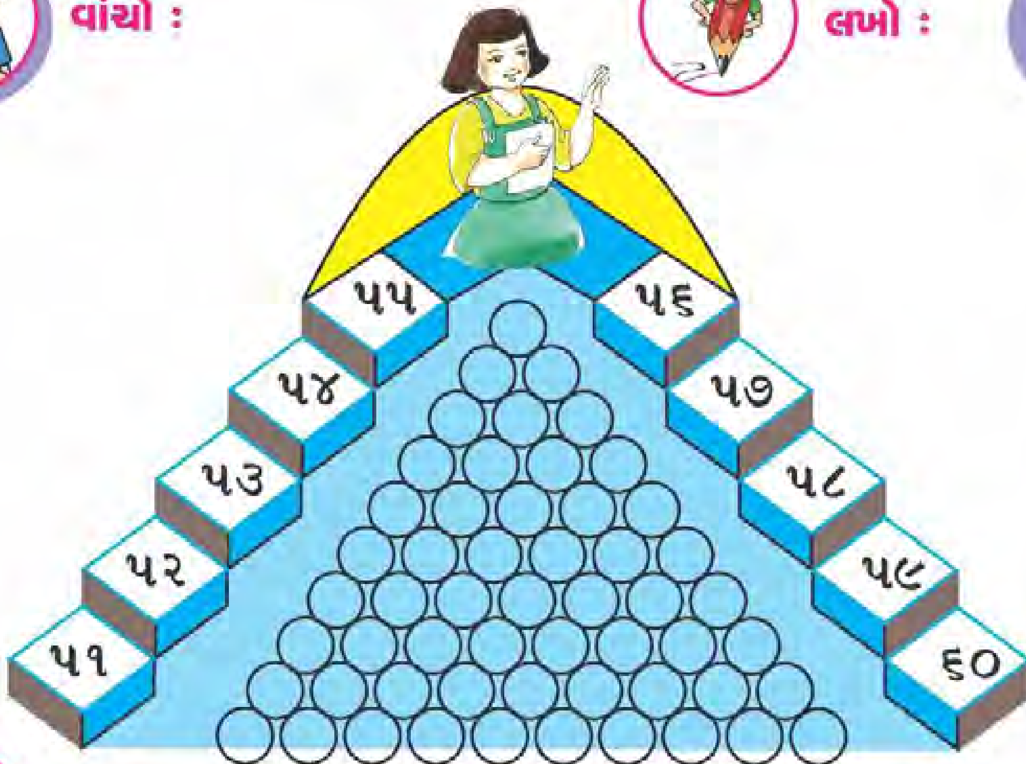

લખો :

૫૧									
			૫૪						
							૫૮		

મેદાનની રમત :

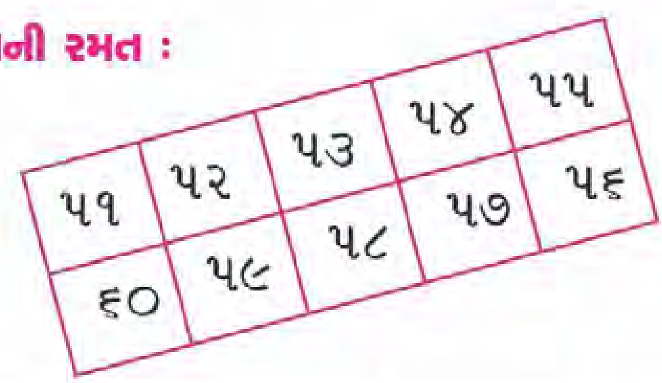

રંગ પૂરો :

શિયાળો | ચોમાસું | ઉનાળો

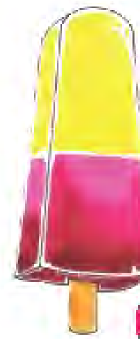

લખો :

૫૩			૫૬	
૫૬				
૫૫		૫૭		

કોયડો :

	૫૧		૫૩		૫૫	
૫૧			૫૪			
૫૩					૫૮	
			૫૭			

ગણો :

ચર્ચા :

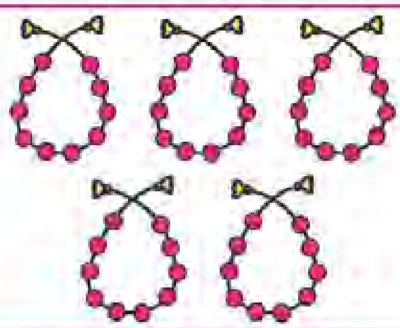	+		૫૦ ને ૧	૫૧
				એકાવન

રંગ પૂરો :

△ △ △ △ △ △ △ △ △ △		
△ △ △ △ △ △ △ △ △ △		
△ △ △ △ △ △ △ △ △ △	△	
△ △ △ △ △ △ △ △ △ △	△	
△ △ △ △ △ △ △ △ △ △		

ગણો : **ચર્ચા :**

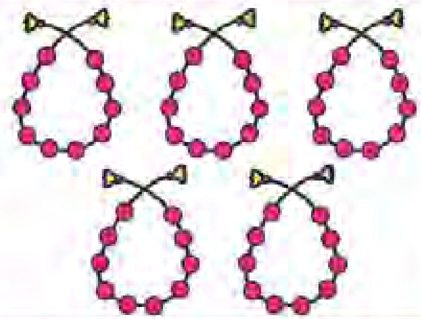	+		૫૦ ને ૪	૫૪ ચોપન

રંગ પૂરો :

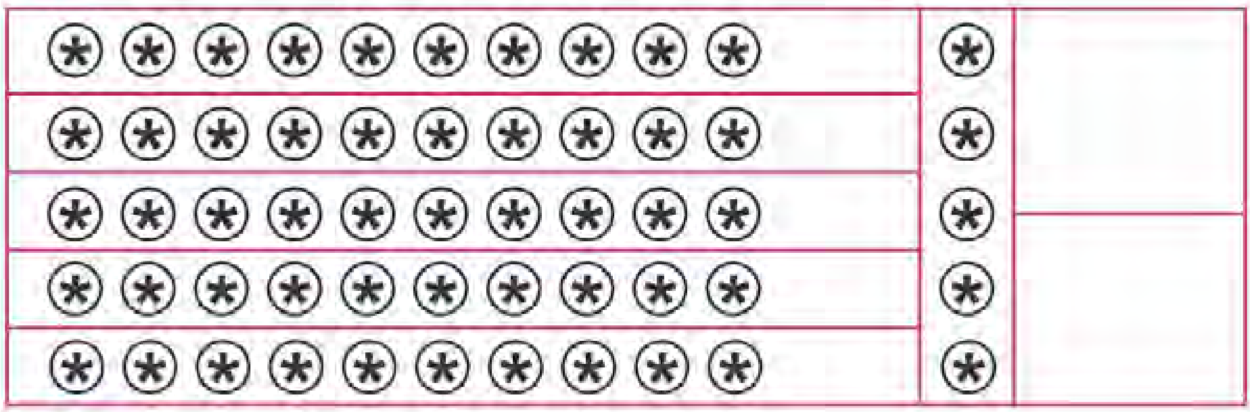

કોયડો :

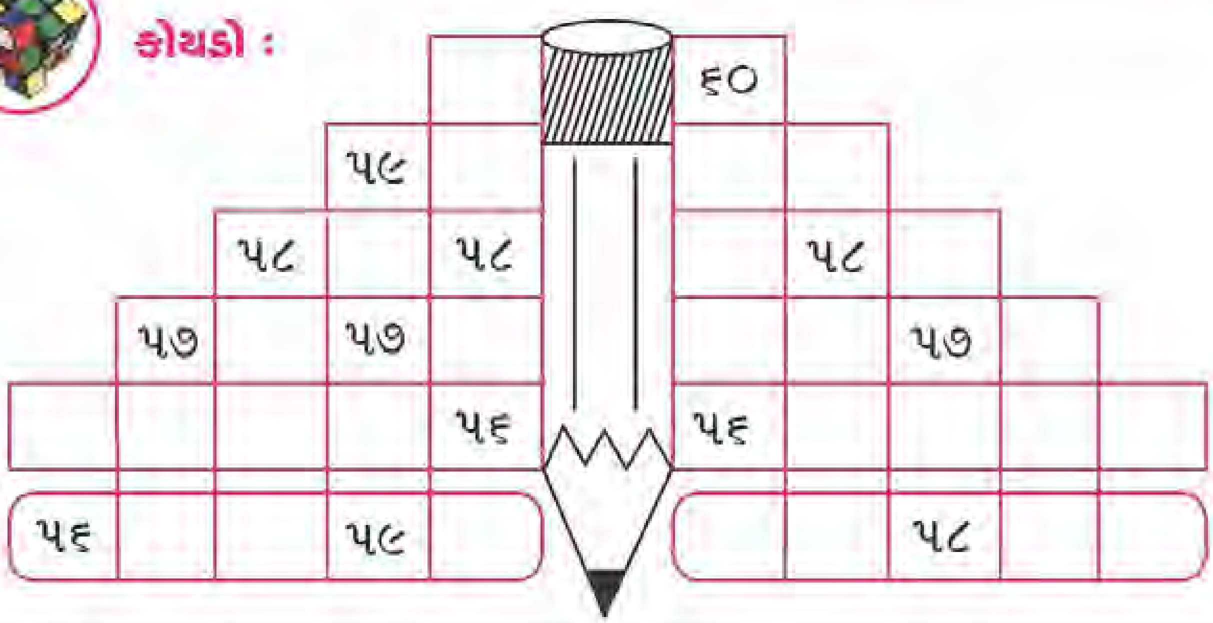

અવલોકન :

ચર્ચા :

રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧
૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮
૨૯	૩૦	૩૧				

વાંચો :

લખો :

૩૧	મંગળ	રવિ
૫૧		
૫૨		
૫૩		
૫૪		
૫૫		

ગણો : લખો :

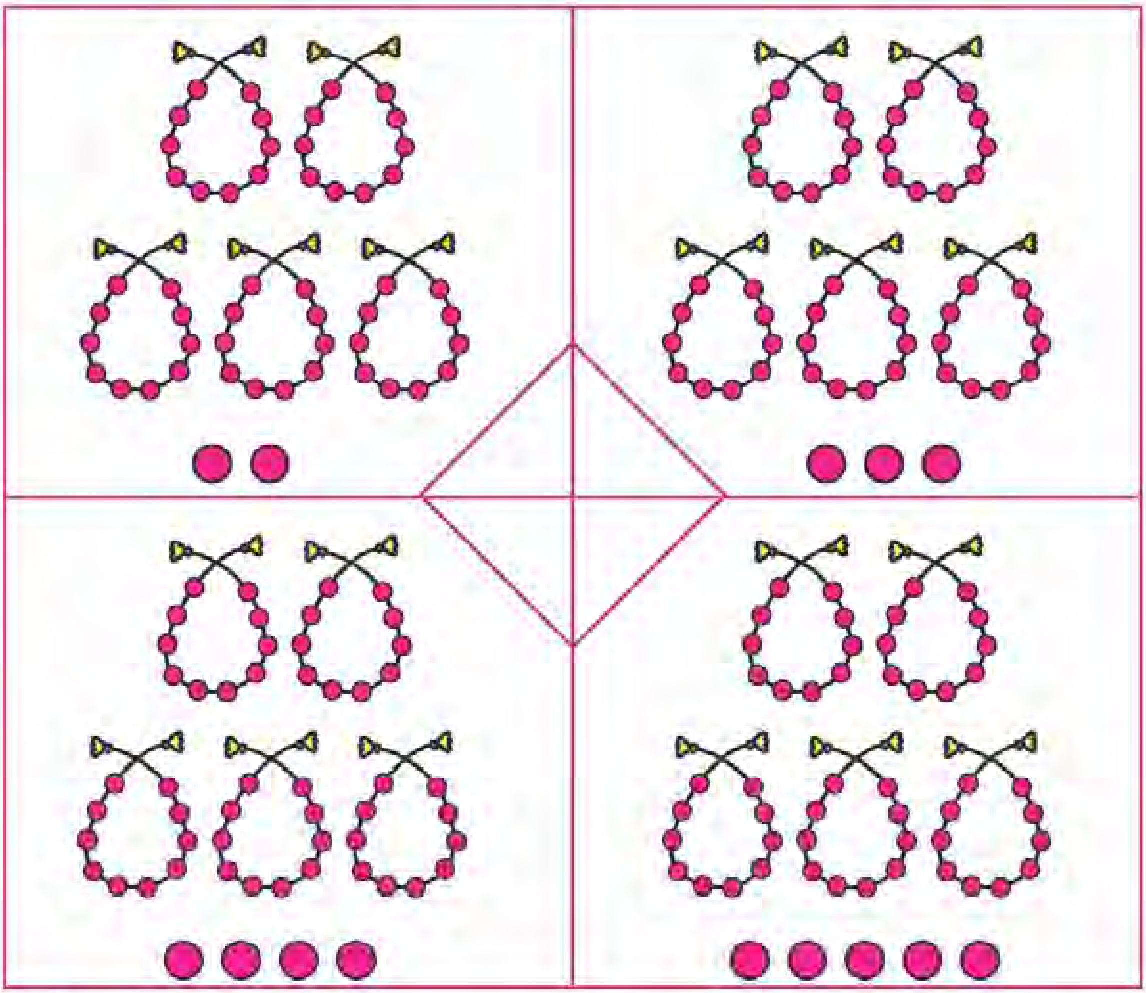

કોયડો :

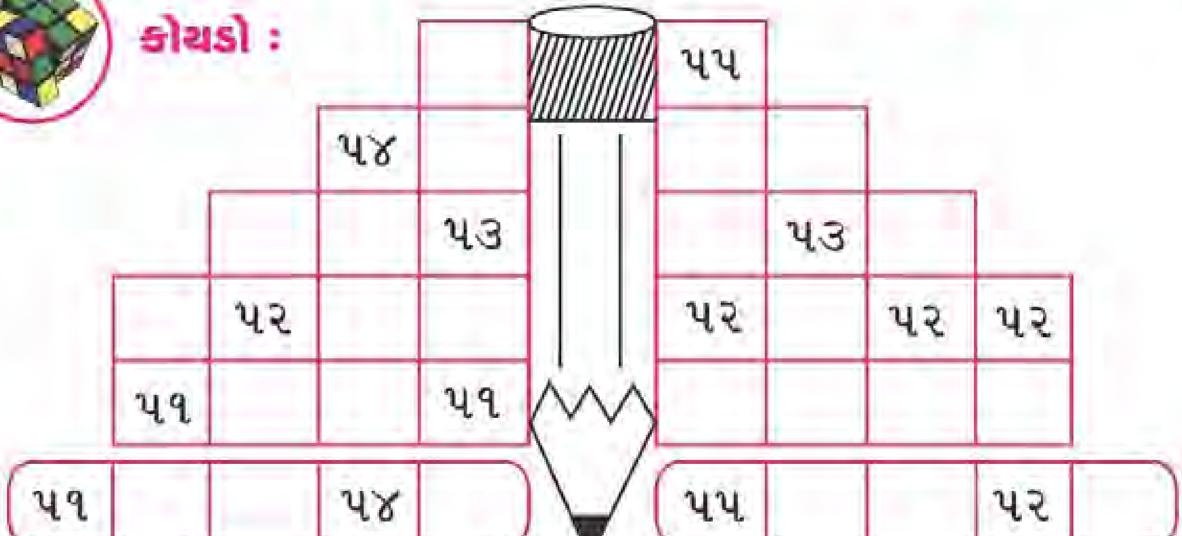

ગણો :

લખો :

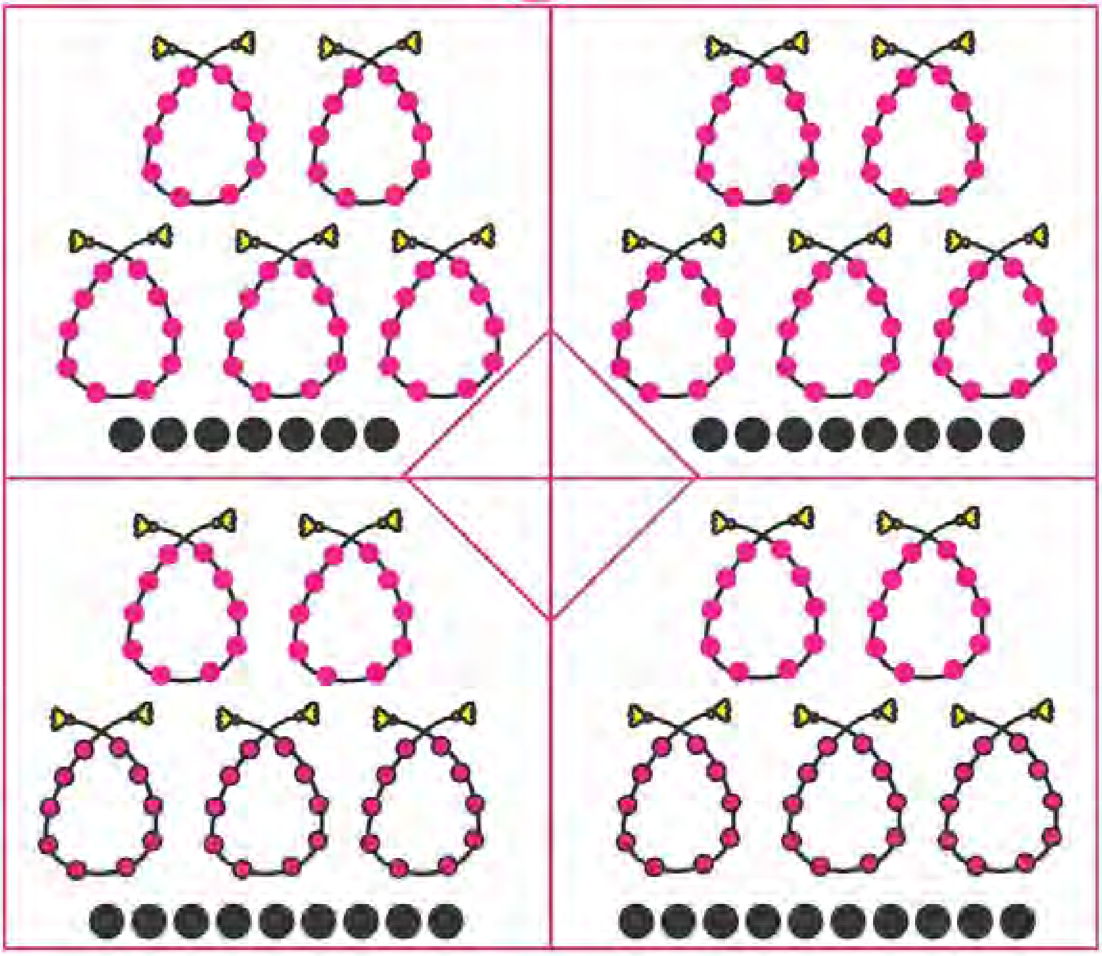

વાંચો :

લખો :

૫	૬	૭	૮	૯	૦
રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર

૫૦	રવિ	શુક્ર	૫૮		
૫૬			૫૯		
૫૭			૬૦		

કોયડો :

૨૪ = (૧૧) + (૧૩)

૫૩ = ______ + ______

૫૮ = ______ + ______

૫૪ = ______ + ______

૫૭ = ______ + ______

રંગ પૂરો :

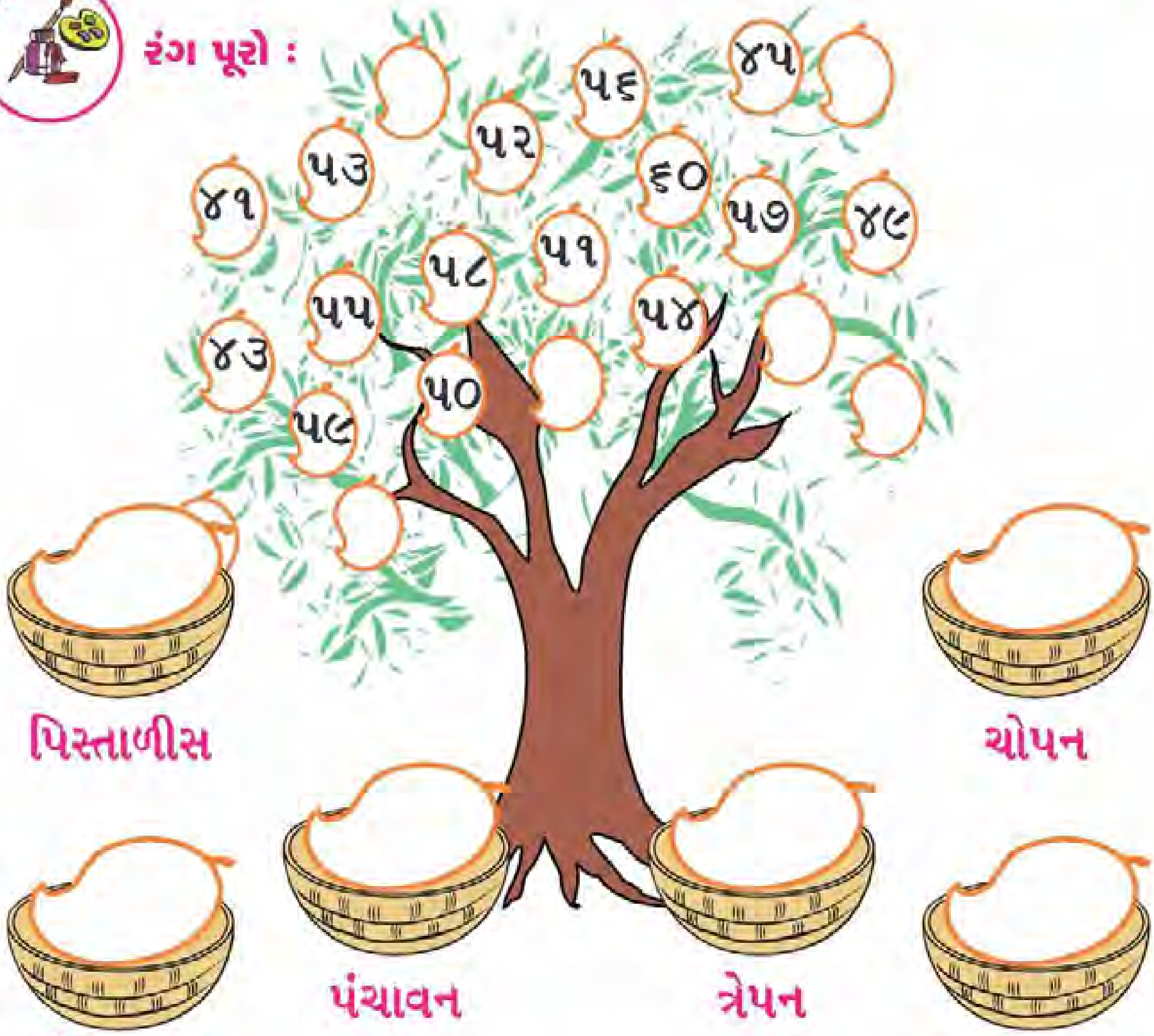

પિસ્તાળીસ

ચોપન

પંચાવન

ત્રેપન

ઓગણસાઠ

બાવન

ચર્ચા :

રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ
			૧	૨	૩	૪
૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮
૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫
૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	

કોયડો :

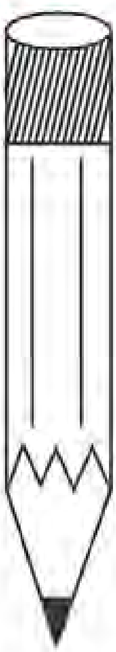

૩	+	બુધ	=	૧૮
૨૩	+	શનિ	=	
૧૭	+	મંગળ	=	
૨૫	+		=	૪૯

૩. રસોડું

અવલોકન : ચર્ચા :

રંગ પૂરો :

અવલોકન :

ગણો :

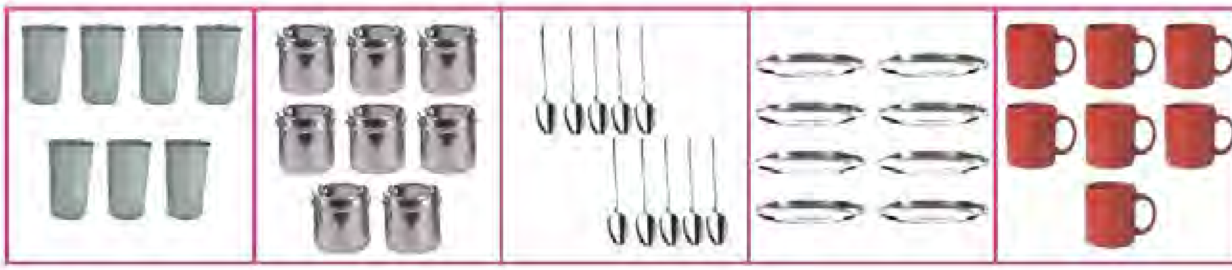

વાંચો :

અહીં કુલ ૫ + ૭ = ૧૨ **છે.**

☐ + ☐ = ☐ છે.

☐ + ☐ = ☐ 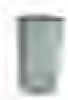 છે.

☐ + ☐ = ☐ છે.

☐ + ☐ = ☐ છે.

ચર્ચા :

ઘરમાં કયાં-કયાં સાધનો છે ?	જમવા માટે કયાં-કયાં સાધનો વપરાતાં નથી ?
ઘરમાં-શાળામાં કયાં-કયાં સાધનો છે ?	ઘરમાં હોય અને શાળામાં ન હોય તેવાં વાસણો કયાં છે ?

રંગ પૂરો :

૨૨ + ૧૧	◯		◯	૨૨ + ૨૧
૨૫ + ૨૦	◯		◯	૧૧ + ૧૪
૩૧ + ૧૨	◯		◯	૧૨ + ૨૧
૧૫ + ૧૦	◯		◯	૧૫ + ૩૦

વિચારો અને કહો :

લખો :

લાકડું	સ્ટીલ	કાચ	પ્લાસ્ટિક
વેલણ			
	ચમચી		

વિચારો અને કહો : **લખો :**

ગળી વસ્તુ	ખારી વસ્તુ	તીખી વસ્તુ

અવલોકન : **ચર્ચા :**

વાર્તા :

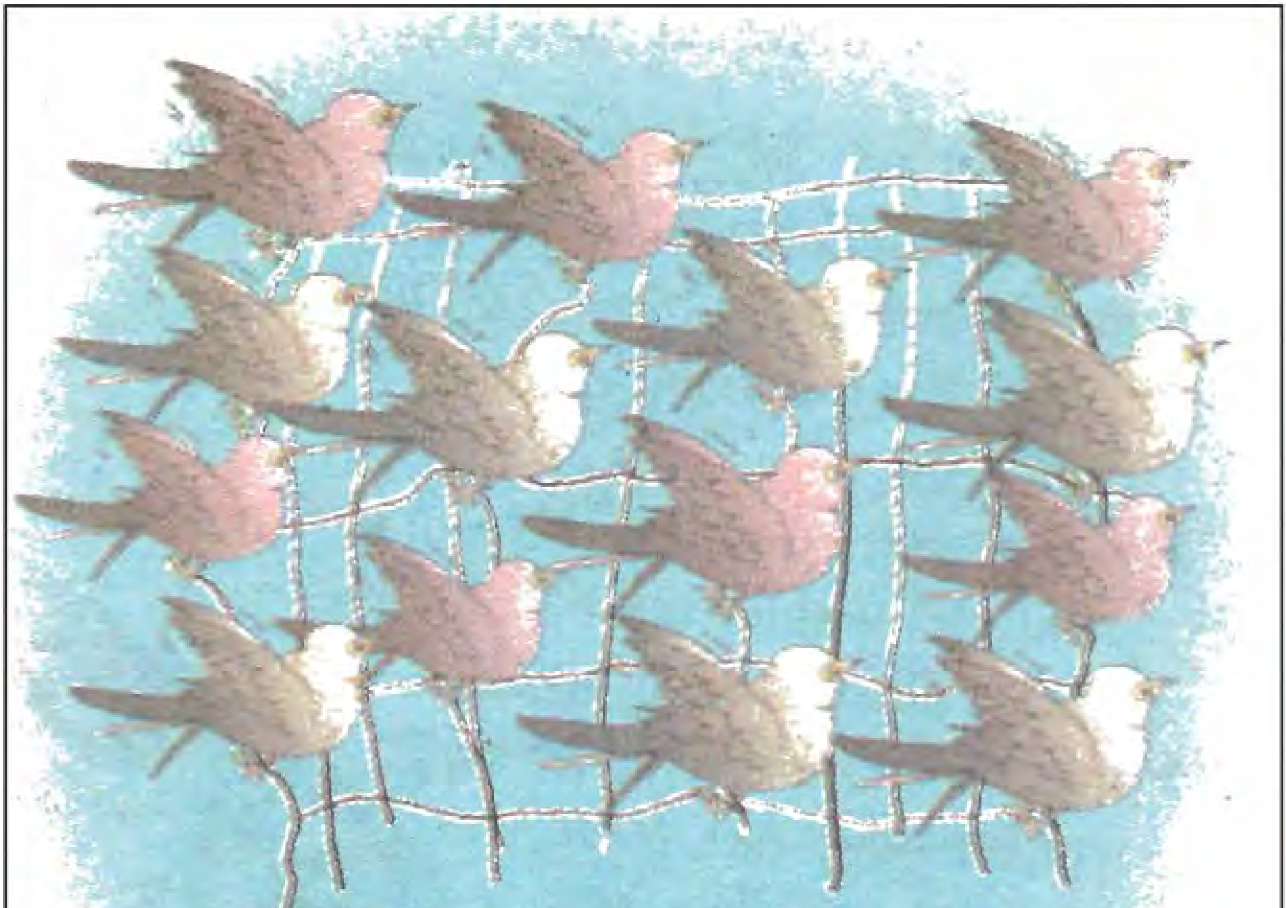

કબૂતરોનું એક ટોળું હતું. તેનો એક સરદાર. નામ એનું કબૂ. એ ટોળામાં એક હબુ નામનું કબૂતર પણ હતું. હબુ અને કબૂ કાયમ ચડસાચડસી કર્યા કરે. કબૂ કહે, ''ચાલો, આજે આ તરફ જઈએ. '' તરત જ હબુ કહે, ''ના, એ તરફ નહિ, આ તરફ જઈએ.'' કબૂ કહે, 'ગામના ચબૂતરે જઈએ.'' તરત જ હબુ કહે, 'એના કરતાં ખળાવાડ (ખેતરનો એવો ભાગ જ્યાં ખેડૂત કણસલાંમાંથી અનાજ છૂટું પાડે છે) શી ખોટી ?'' આમ બંને વચ્ચે જીભાજોડી ચાલ્યા કરતી.

ટોળામાં થોડાં કબૂતર કબૂનો પક્ષ લે, તો થોડાં હબુનો. ચણ ચણતાં હોય એમાંય બે ભાગ સ્પષ્ટ દેખાઈ આવે. એક બાજુ હબુના ટોળાનાં ચણ ચણતાં હોય ને બીજી બાજુ કબૂના. કબૂતરોય અંદોરઅંદર ચર્ચા કરે.

''આ બે જણ શીદ ઝઘડતાં હશે ?''

''હબુને ટોળાના સરદાર થવું છે ને એટલે.''

''તો હબુનેય સરદાર બનાવી દોને ! આમેય એ જુવાન છે.

''પણ કબૂ શું ખોટો છે ? અનુભવી તો ખરો.''

''પણ હવે એ ઘરડો થયો. સેનાપતિ તો જુવાન સારો.''

''આ બેના ઝઘડામાં ક્યાંક આપણને નુકસાન ન થાય...''

આમ, લડતાં-ઝઘડતાં તોય સૌ ભેગાં જ રહેતાં.

એક દિવસની વાત. સૌ મંદિરના ચોકના છાપરે બેઠાં હતાં.

''આજે ચણ ચણવા ક્યાં જવાનું છે ?'' એક કબૂતરે પૂછ્યું.

હબુ કહે, ''ખળાવાડમાં જઈએ. ત્યાં ઘણા દાણા પડ્યા છે.''

તરત જ કબૂ કહે, ''ત્યા જવા જેવું નથી. આજકાલ શિકારીઓ જાળ પાથરી રાખે છે. ક્યાંક ફસાઈ જશો.''

હબુ કહે, ''તમે હવે ઘરડા થયા એટલે આમ ડરો છો. ખળાવાડમાં કેટલાં બધાં પંખીઓ ચણે છે ! એમને કાંઈ થતું નથી ને આપણને થશે ?''

એક કબૂતર કહે, ''હબુની વાત સાચી છે. એમ ડરીડરીને ના જિવાય.''

''તો પછી ચાલો ખળાવાડ તરફ...'' ને સૌ ઊડવાની તૈયારીમાં હતાં ત્યાં કબૂ કહે, ''સબૂર ! ટોળાનો સરદાર હું છું. તમારા સૌની દેખભાળ રાખવી એ મારી ફરજ છે. તમને હાથે કરી મુસીબતમાં ફસાવા નહિ દઉં.''

ને પછી અંદરોઅંદર ચડસાચસી થઈ ગઈ. છેવટે મોટા ભાગનાં કબૂતરો હબુ સાથે ઊડીને ખળાવાડ તરફ ગયાં. થોડાંક કબૂ પાસે બેસી રહ્યાં. કબૂ કહે, ''આ લોકો હબુની વાદે ચડ્યાં છે, પણ હબુ મરશે ને બીજાનેય મારશે.''

એક ડાહ્યું કબૂતર કહે, ''કબૂભાઈ આપણેય એમની પાછળ-પાછળ જઈએ. ચણીશું નહિ. ઝાડ પર બેસી રહીશું. એમને કંઈ મુશ્કેલી પડે તો...''

ને સૌ ઊડીને ખળાવાડમાં આવ્યાં. એક નજીકના ઝાડ પર બેઠાં. કબૂએ જોયું તો હબુ અને તેના ટોળાનાં સૌ ચીસો પાડતાં હતાં. ''બચાવો... ફસાયા... બચાવો...'' ને કબૂ ત્યાં પહોંચ્યો. ''શું થયું ?''

હબુ કહે, ''શિકારીએ જાળ પાથરી છે. અમે આવતાંવેંત ફસાઈ ગયાં...''

કોયડો :

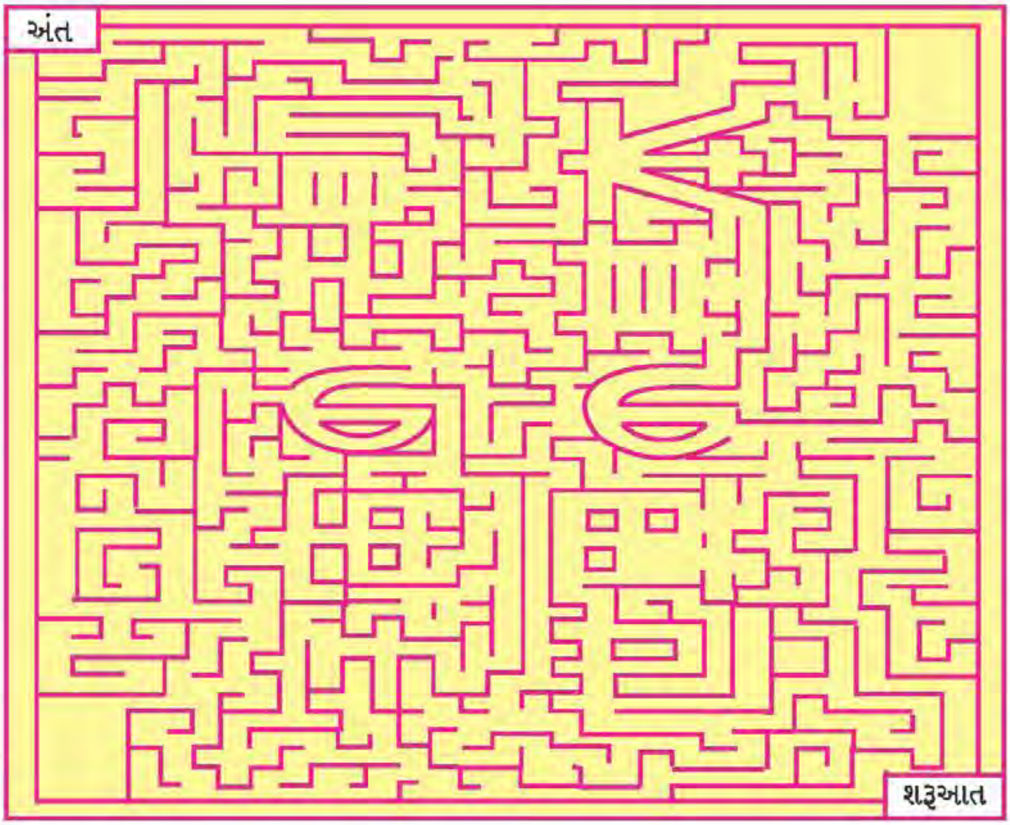

રંગ પૂરો :

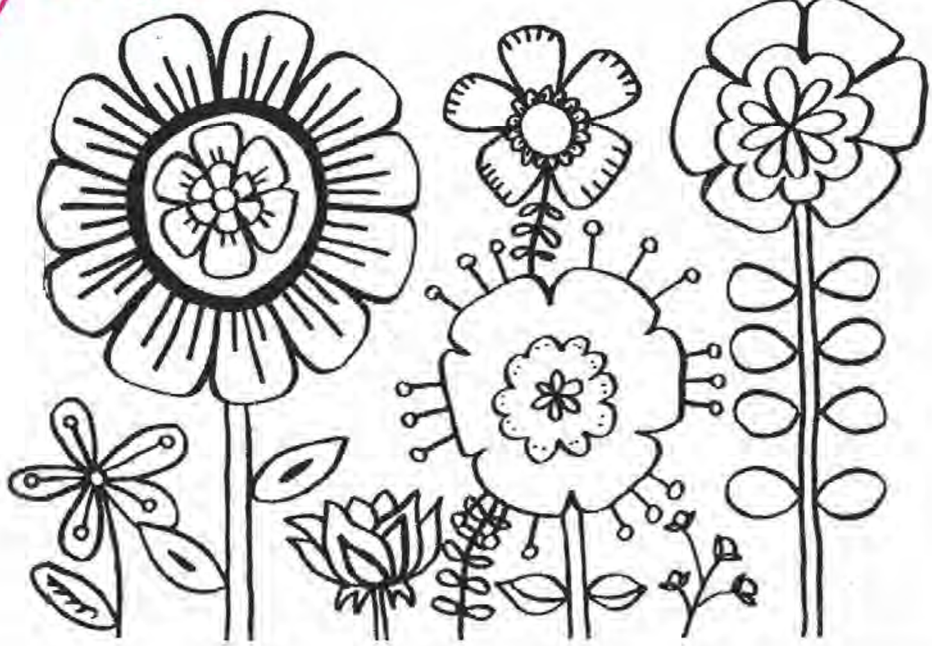

અવલોકન :

ચર્ચા :

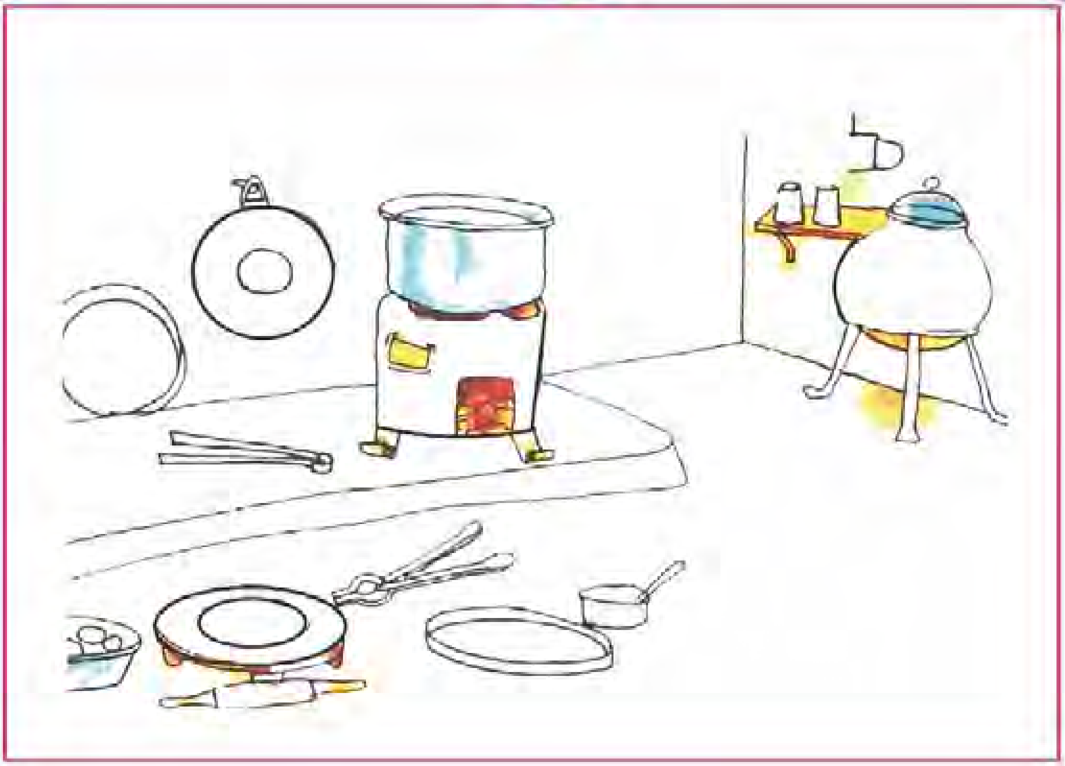

લખો :

રંગ પૂરો :

પ્રવૃત્તિ :

રંગ પૂરો :

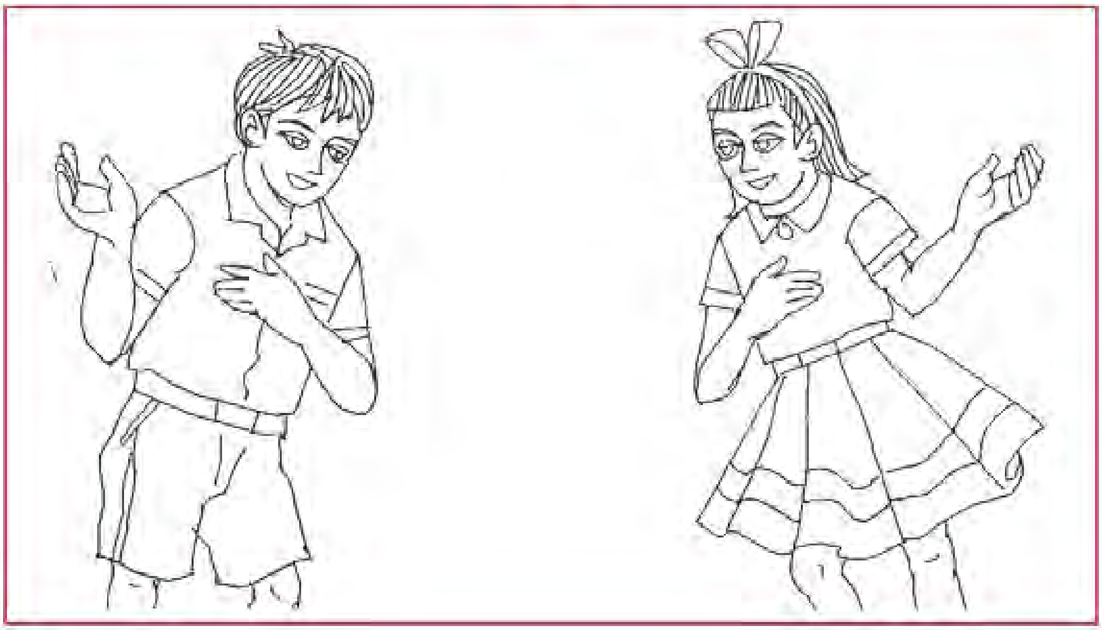

કોયડો :

	બૅટ
	ભમરડો
	ફૂલ

૪. રમવાની મજા

અવલોકન : **ચર્ચા :**

વાંચો :

ચિન્ટુ : અરે, પિન્ટુ ! આજે કેમ નવાં-નવાં કપડાં ?

પિન્ટુ : કેમ, તને ખબર નથી ? આજે તો ગરબા છે !

ચિન્ટુ : ગરબા ? ખરેખર ? ક્યાં ?

પિન્ટુ : ક્યાં તે અહીં, આપણી નિશાળમાં !

ચિન્ટુ : અરે વાહ ! અહીં ગાશે કોણ અને વગાડશે કોણ ?

પિન્ટુ : કેમ ? આપણે બધાં નથી ગાનારાં ?

ચિન્ટુ : હા, આપણે બધાં મજા કરીશું તો પછી વગાડવા માટે કોને બોલાવશો ?

પિન્ટુ : કેમ, બહેન નથી ?

ચિન્ટુ : હા... બહેન તો સરસ વગાડે છે. ઊભો રહે, હું ઝભ્ભો, ધોતી અને ખેસ પહેરીને આવું છું.

પિન્ટુ : હા...હા...હાલો, હું પણ દાંડિયા લઈને આવું છું.

વિચારો અને કહો :

ગરબામાં કેવાં કપડાં પહેરાય ?	ગરબામાં શું-શું વગાડવામાં આવે છે ?
ગરબા ક્યારે ક્યારે રમવામાં આવે છે ?	ગરબા કોણ કોણ રમે છે ?

અભિનય :

રંગ પૂરો :

કોયડો :

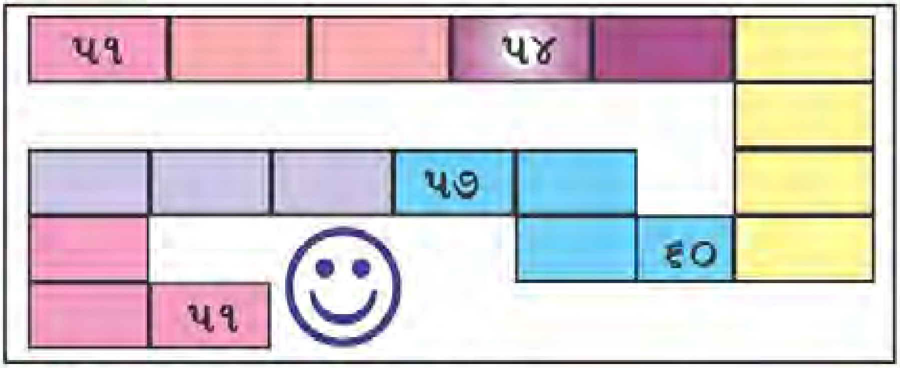

ગણો :

૬ દસ	૧	૬૧	એકસઠ
૬ દસ	૨	૬૨	બાસઠ
૬ દસ	૩	૬૩	ત્રેસઠ
૬ દસ	૪	૬૪	ચોસઠ
૬ દસ	૫	૬૫	પાંસઠ
૬ દસ	૬	૬૬	છાસઠ
૬ દસ	૭	૬૭	સડસઠ
૬ દસ	૮	૬૮	અડસઠ
૬ દસ	૯	૬૯	ઓગણસિત્તેર
૬ દસ	૧૦	૭૦	સિત્તેર

લખો :

૬૧	૬૨	૬૩	૬૪	૬૫	૬૬	૬૭	૬૮	૬૯	૭૦

૬૧			૬૪					૬૯	

		૬૩			૬૬				૭૦

કોયડો :

૬૧ ◯ ૬૩ ૬૨ ◯ ૬૪

૬૪ ◯ ૬૬

૬૩ ◯ ૬૫ ૬૫ ◯ ૬૭

૬૬
૬૬ ૬૮ ૭૦
૬૮

૬૩ ૬૫
૬૫
૬૬

૬૯
◯
૬૫ ◯ ૬૭

પ્રવૃત્તિ :

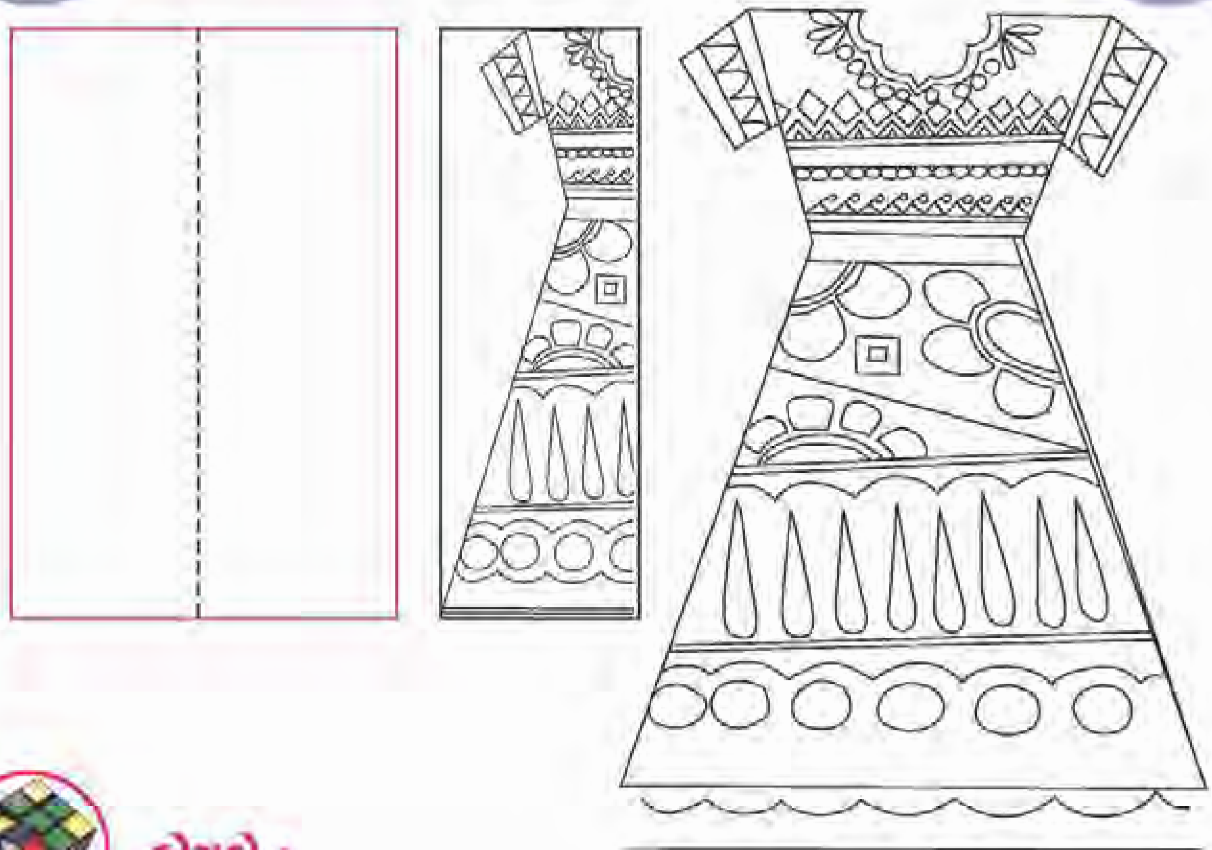

કોયડો :

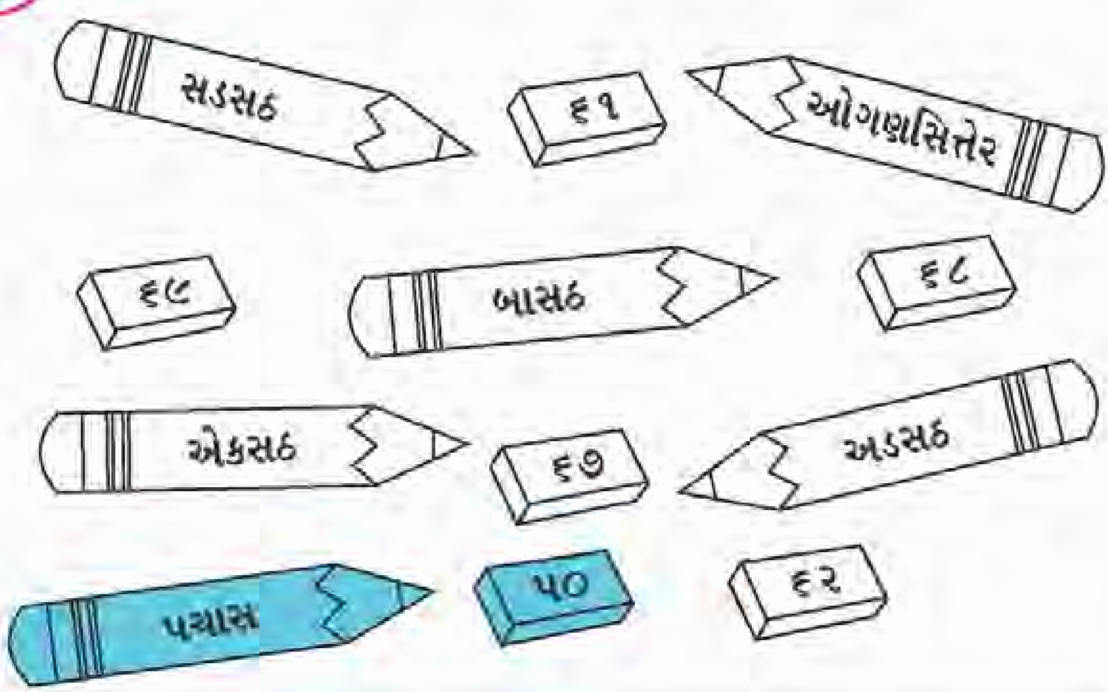

મેદાનની રમત :

કોયડો :

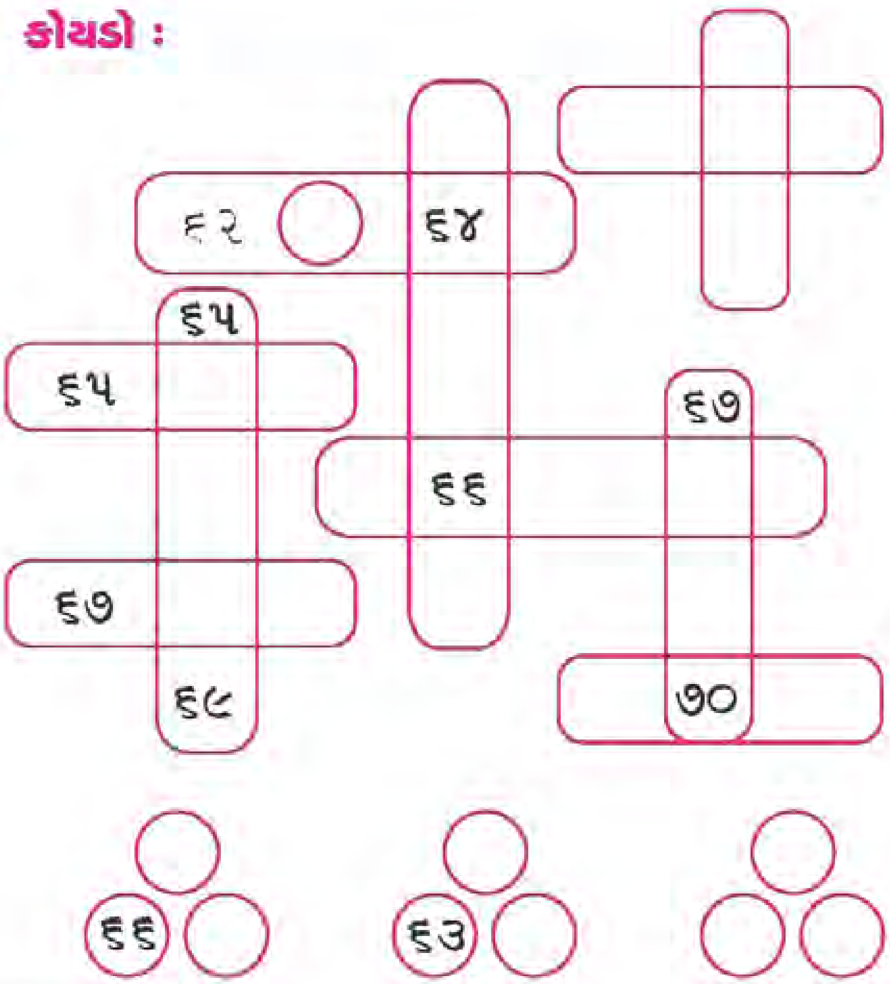

રંગ પૂરો :

૧૫	૩૨	૬૯	૬૫
૬૧	૫૪	૬૩	૬૭
૬૮	૬૦	૬૬	૬૨
૬૧	૬૪	૬૫	૬૬

કોયડો :

રવિ	સોમ	મંગળ	બુધ	ગુરુ	શુક્ર	શનિ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭

૫૫	૫૩	બુધવાર	મંગળવાર
+ શનિવાર	+ ગુરુવાર	+ ૬૦	+ ૬૪
૬૨			

વાંચો : રાણપુરની વાત

રાણપુર નામનું એક ગામ હતું. આ ગામમાં એક શાળા હતી. શાળામાં ઘણાં બાળકો અભ્યાસ કરતાં હતાં. આ શાળામાં સોહન નામનો એક વિદ્યાર્થી પણ અભ્યાસ કરતો હતો. તે ઘણો જ હોશિયાર તેમજ શાંત સ્વભાવનો હતો. વળી જેટલો શાંત અને હોશિયાર હતો એટલો જ પરોપકારી પણ હતો. સોહન શાળાએ આવતી-જતી વખતે કોઈ જરૂરિયાતમંદને મદદ કરવાનું ચૂકતો ન હતો. સોહનની નજરે કોઈ વૃદ્ધ માણસ ચડે અને તેને રસ્તો ઓળંગવાનો હોય, તો એ તેને મદદરૂપ બનતો હતો. સોહન ક્યારેક કોઈની ભારે વસ્તુ ઊંચકવાનું, તો કોઈક અજાણી વ્યક્તિને રસ્તો દેખાડવાનું કામ હોંશે-હોંશે કરતો. લોકો સોહનની આ પ્રવૃત્તિની નોંધ લેતા અને તેની પ્રશંસા પણ કરતા, જોકે, અમુક વિદ્યાર્થીઓ આ બાબતે સોહનની મજાક પણ ઉડાવતા હતા. કોઈ એને માત્ર દેખાડો કહીને વગોવતા, તો કોઈ નાટકિયો કહીને મશ્કરી કરી લેતા.

એકવાર બન્યું એવું કે શાળામાં કેટલાંક બાળકો ધમાલ-મસ્તી કરતાં હતાં. આ બાળકોમાં સોહનની હાંસી ઉડાવનારાં પણ હતાં. ધમાલ-મસ્તી કરવામાં બારીનો કાચ તૂટી ગયો. શિક્ષકે વર્ગમાં આવતાંની સાથે જ કાચ કોણે તોડ્યો એ વિશે પૂછ્યું. બધા વિદ્યાર્થીઓને સામૂહિક સજા કરવાની ચીમકી આપી. શિક્ષકની સામૂહિક સજા કરવાની વાતથી વિદ્યાર્થીઓ ડરી ગયા. જો બધા જ વિદ્યાર્થીઓને સજા થાય, તો દોષિતની સાથે નિર્દોષને પણ સજા ભોગવવી પડે એવો વિચાર કરીને સોહને કાચ પોતે તોડ્યો છે, એમ કહીને સજા ભોગવવાની તૈયારી બતાવી. શિક્ષક સોહનની મદદ કરવાની પ્રવૃત્તિથી વાકેફ હતા, એટલે તેને સજા તો ન કરી પણ થોડો ઠપકો આપ્યો. આ જોઈ અન્ય વિદ્યાર્થીઓને પણ સોહનની પરોપકારવૃત્તિ સ્પર્શી ગઈ. જેણે કાચ તોડ્યો હતો તે વિદ્યાર્થી સોહનની પરોપકારવૃત્તિની સતત ટીકા કરતો હતો, છતાં સોહને તેનું નામ આપવાને બદલે પોતાના શિરે બધું લઈ લીધું હતું. છેવટે પેલા વિદ્યાર્થીએ જ શિક્ષક સામે પોતાની ભૂલ કબૂલી લીધી અને સોહનની પણ માફી માગી લીધી. હવે જે લોકો સોહનની આ પ્રવૃત્તિનો વિરોધ કરતા હતા, તેઓ પણ સોહનની જેમ અન્યને મદદ કરવાની પ્રવૃત્તિઓ કરવા લાગ્યા.

કોયડો :

અ	ત્રણ મૂળાક્ષરના શબ્દો	
બ	'ક' થી શરૂ થતા શબ્દો	
ક	બે અક્ષરના શબ્દો	
ડ	'ત' થી પૂરા થતા શબ્દો	

લખો :

- સૌથી વધારે શબ્દો કયા છે ? ______
- (અ) + (ક) = ______
- (બ) + (ડ) = ______

પ્રવૃત્તિ :

૬૧ ૬૨ ૬૩ ૬૪ ૬૫

જુઓ અને કરો :

૫૧	૫૩	૫૫	૫૭	૫૯	૬૧		
૪૫			૫૪				
૮			૨૦				
૧૦						૪૦	
૧૦			૪૦				

વર્ગખંડની રમત :

૬૧			૬૪			૬૭			૭૦
			૫૭		૫૫			૫૨	
	૪૨			૪૫		૪૭			૫૦
	૩૯				૩૫				૩૧
૨૧			૨૪			૨૭			
					૧૫				૧૧
૧				૫					૧૦

રંગ પૂરો :

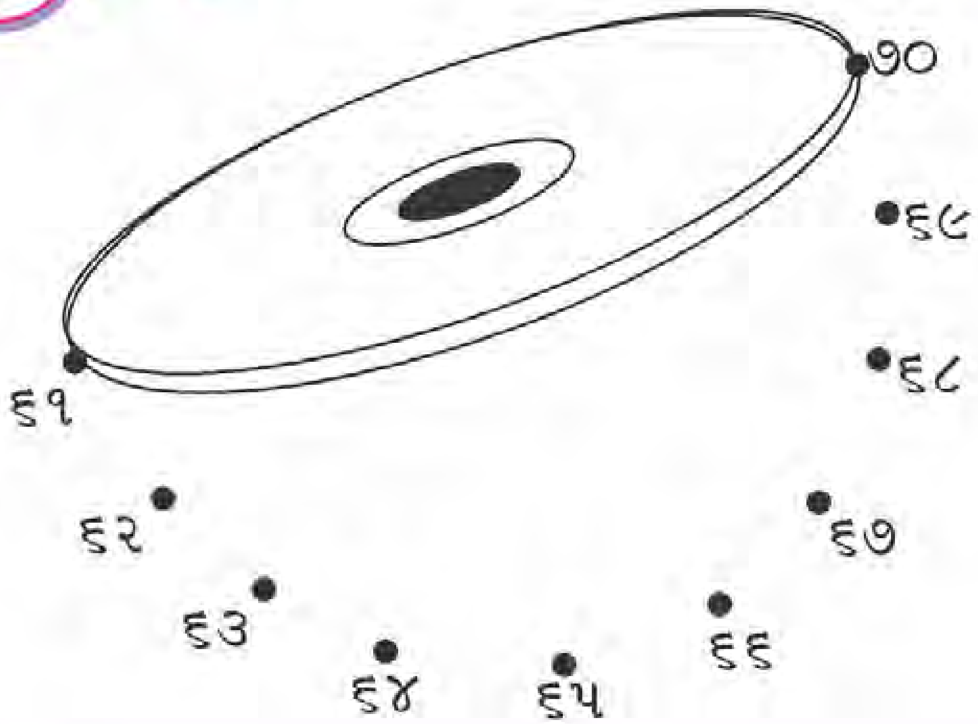

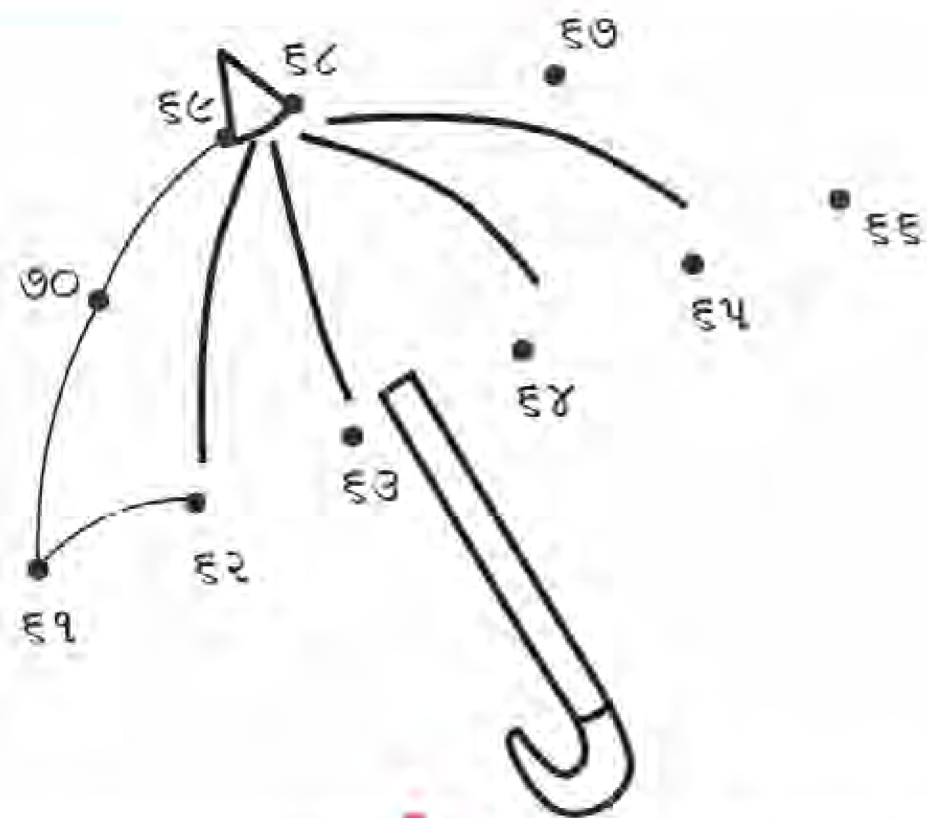

૫. ગિલ્લી-દંડો

વાંચો :

ચર્ચા :

સલીમ : ચાલો રમવા જઈએ.

મયૂર : શું રમીશું ?

સલીમ : જોને ! મેં નવાં ગિલ્લી-દંડા બનાવ્યાં છે, તે રમીએ.

રમીલા : હા...હા... ચાલો રમીએ.

સલીમ : હવે મારો વારો. એ.... ગઈ.... એક, બે ત્રણ,... ચૌદ, પંદર

રમીલા : જોયું ? મારા દંડા વધારે થયાને ?

મયૂર : હજુ મારો વારો બાકી છે. એ... ગઈ.... એક, બે, ત્રણ,.... છત્રીસ, સાડત્રીસ, આડત્રીસ.

રમીલા : એ....... ગઈ.......

મયૂર : અરે, રમીલા ! તારી ગિલ્લી તો બહુ દૂર ગઈ.

રમીલા : હાસ્તો વળી, ચાલ, માપીએ કેટલા દંડા થાય છે ? એક, બે, ત્રણ,.... પચીસ, છવ્વીસ.

સલીમ : આમ કંઈ એક જ વખતથી નક્કી ન થાય. આપણે બધાં ત્રણ-ત્રણ દાવ લઈએ અને પછી જોઈએ કોના દંડા વધારે થાય ?

રમીલા અને મયૂર : હા... ચાલ...
એ...... ગઈ......

વર્ગખંડની રમત :

	પહેલો દાવ	બીજો દાવ	ત્રીજો દાવ
રમીલા	૨૬ દંડા	૨૩ દંડા	૩૦ દંડા
સલીમ	૧૫ દંડા	૨૧ દંડા	૩૨ દંડા
મયૂર	૩૮ દંડા	૩૦ દંડા	૨૦ દંડા

	પહેલો દાવ		ત્રીજો દાવ
રમીલા		○	
સલીમ		○	
મયૂર		○	

	બીજો દાવ		ત્રીજો દાવ
સલીમ		○	
રમીલા		○	
મયૂર		○	

જુઓ અને કરો :

ચર્ચા :

- રમીલાના પહેલા દાવ કરતાં બીજા દાવમાં કેટલા દંડા ઓછા છે ?

દશક: ØØ ૨ − ૨ = ૦

દશક	એકમ
૨	૬
− ૨	૩
૦	૩

એકમ: ૬ − ૩ = ૩ OOOØØØ

ગણો :

૩૧ − ૧૧ ૨૦	૪૧ − ૨૧	૪૩ − ૧ ૪૨	૩૮ − ૧૨
૩૪ − ૨૦	૪૯ − ૨૧	૩૭ − ૦૦	૩૮ − ૧૫ ૨૩

કોયડો :

૩૫ − ૧૪ (અ)	૪૩ − ૨૧ (બ)	૧૭ − ૦૭ (ક)	૫૪ − ૩૧ (ડ)
( ) ૨૪ − ૧૪	( ) ૬૬ − ૪૩	( ) ૪૩ − ૨૨	( ) ૫૫ −
			૨૨

જુઓ અને કરો :

*	વેંત	આંગળ
ટેબલ		
પાટિયું		
બારી		

*	ડગલાં	ફલાંગ
તળિયું		
પાણીની ટાંકી		
મેદાન		

*	ફૂટ	હાથ
ટેબલ		
મિત્ર		
દરવાજો		

લખો :

તમારા મિત્રની ઊંચાઈ કેટલા ફૂટ છે ?	
તમારા મિત્રનો હાથ કેટલાં આંગળ છે ?	
આ પુસ્તક કેટલાં આંગળ લાંબું છે ?	

વિચારો અને કહો :

તમને ગમતી રમતો	તમારા મિત્રને ન ગમતી રમતો

રંગ પૂરો :

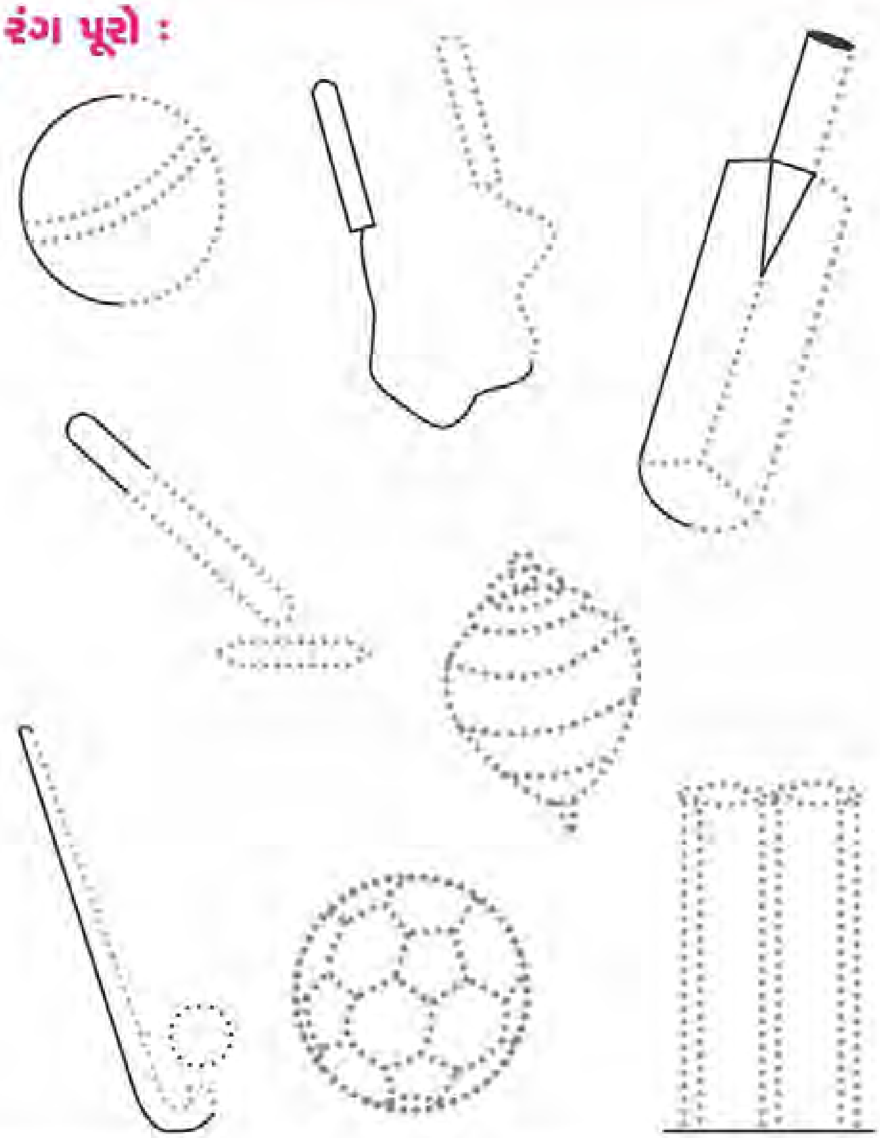

ગણો :

રંગ પૂરો :

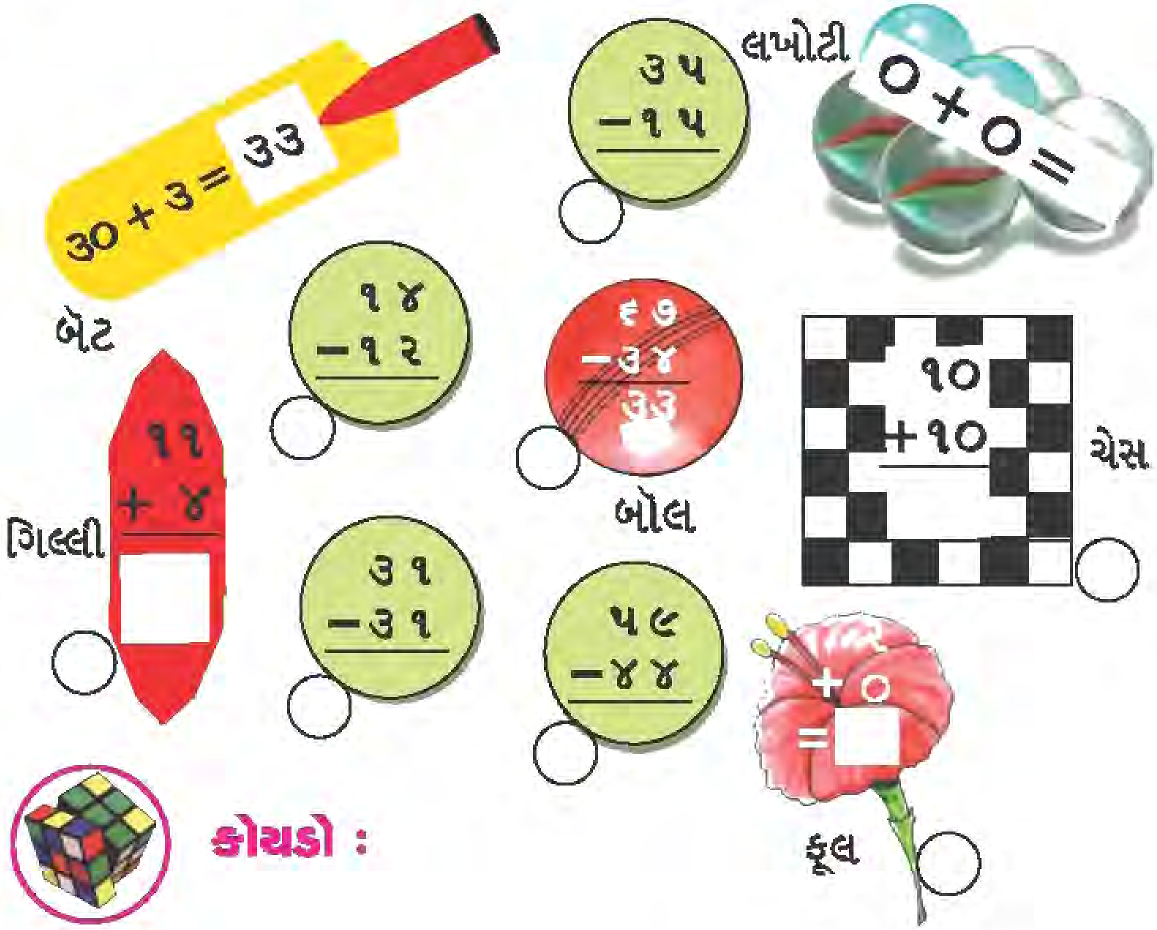

30 + 3 = ૩૩
બેટ
૩ ૫
−૧ ૫
લખોટી
0 + 0 =
૧ ૪
−૧ ૨
૬ ૭
−૩ ૪
૩૩
૧૦
+૧૦
ચેસ
૧૧
+ ૪
ગિલ્લી
બોલ
૩ ૧
−૩ ૧
૫ ૯
−૪ ૪
+ ૦
=
ફૂલ

કોયડો :

. . . .
. . . .

રંગ પૂરો :

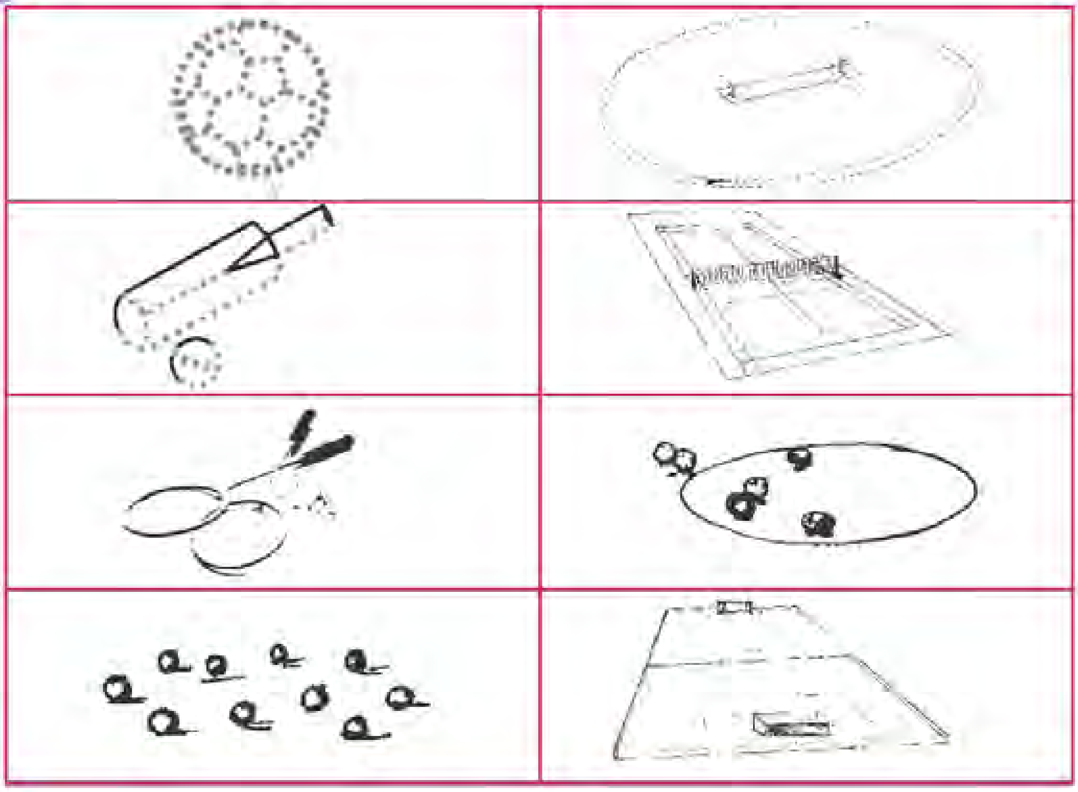

કોયડો :

	○	○	
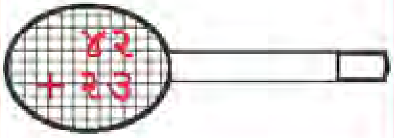	○	○	
	○	○	

વર્ગખંડની રમત :

ચાલો, સાપસીડી રમીએ

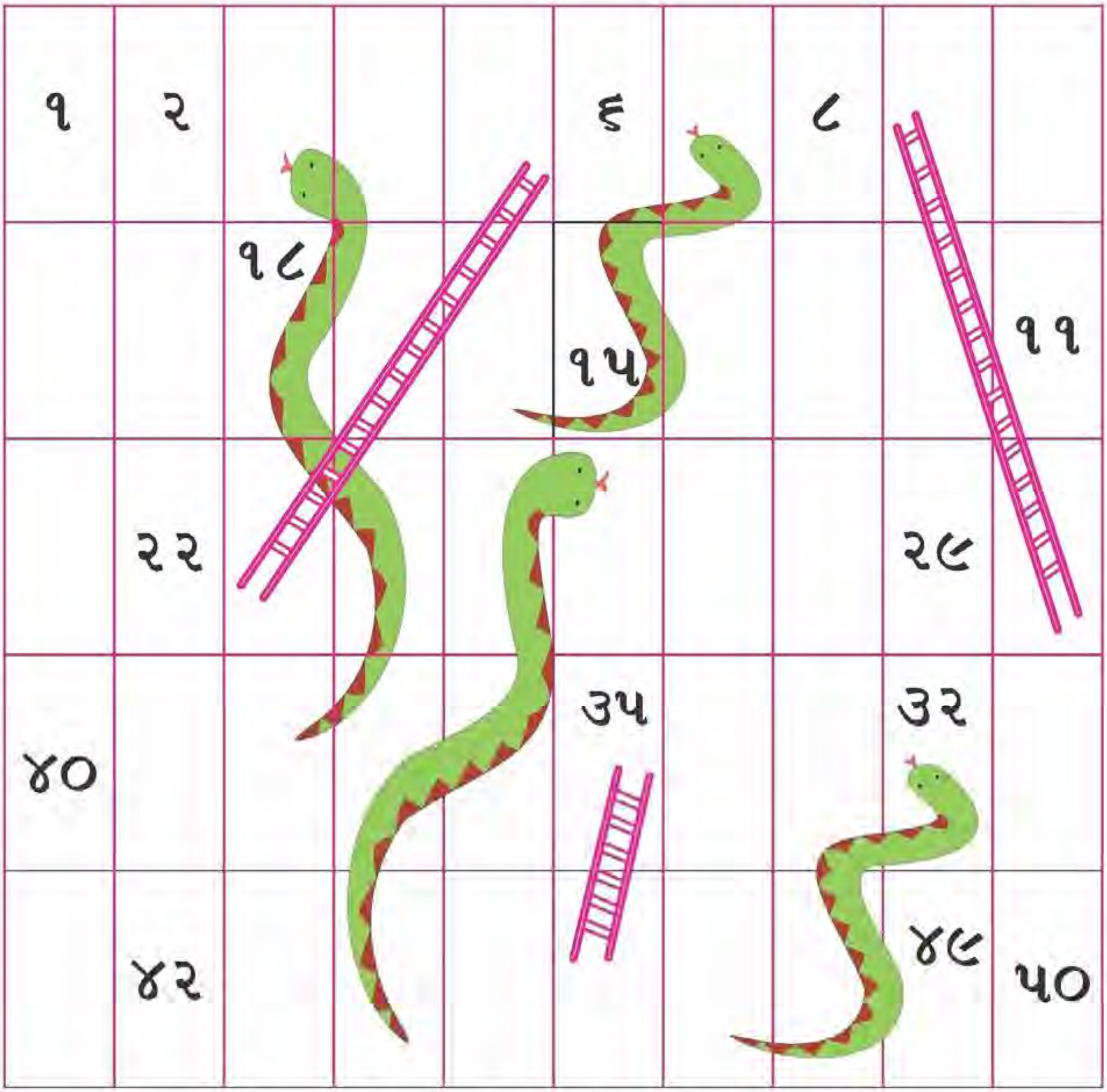

- ઉપર આપેલી સાપસીડીનાં ખાનાંઓમાં ખૂટતી સંખ્યા લખો.
- તમારી કૂકરીને ૫૦ ઉપર મૂકો. પાસો ફેંકો. મળતી સંખ્યા મુજબ ઊંધા ચાલો. ૧ અંક ઉપર જે સૌથી પહેલાં પહોંચશે, તે જીતશે.

ગીત :

લખો :

૬૧			૬૪		
			૬૭		
				૭૦	
	૬૧				

મેદાનની રમત :

લખો :

		૬૨			૬૫				૬૯
૭૦			૬૭						૬૧
	૫૮					૬૩			૬૬
	૬૦				૫૬				૫૨

કોયડો :

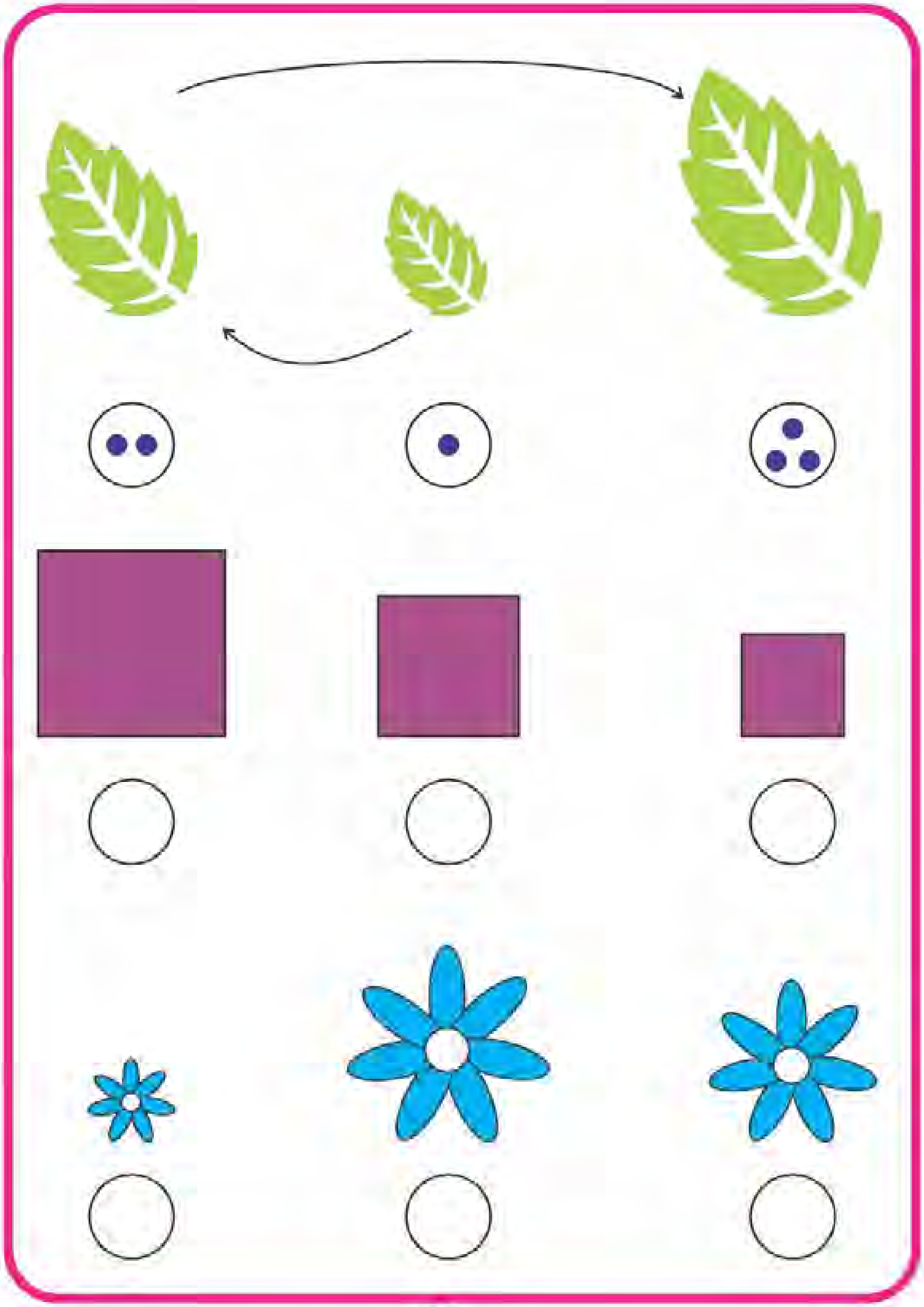

૬. સાવજની સરદારી

અવલોકન :

ગીત :

પ્રવૃત્તિ :

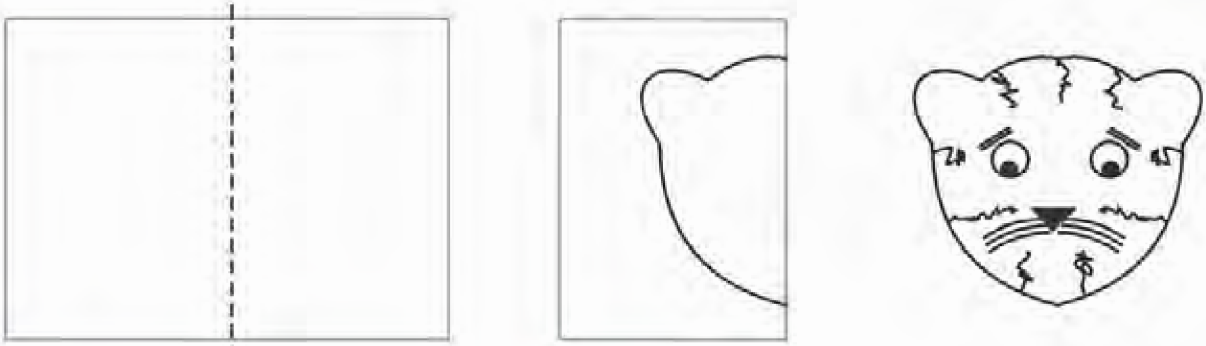

જુઓ અને કરો :

ચર્ચા :

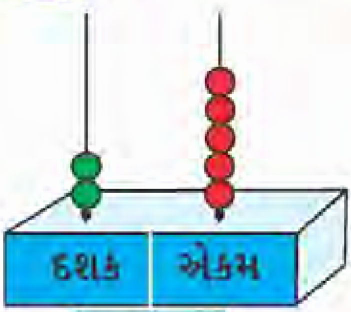

૨૫

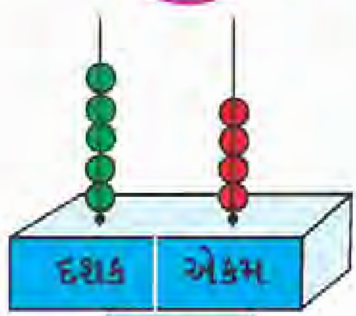

૫૪

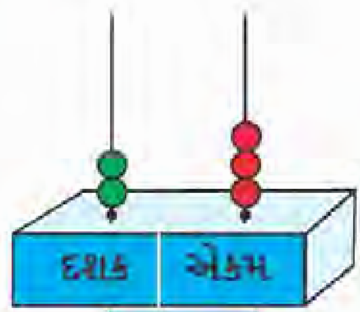

વાંચો :

લખો :

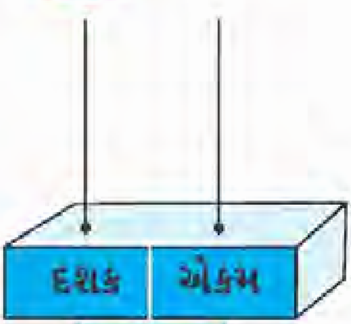

૪૭

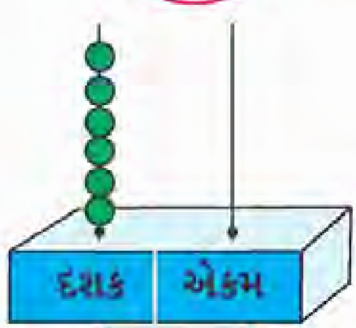

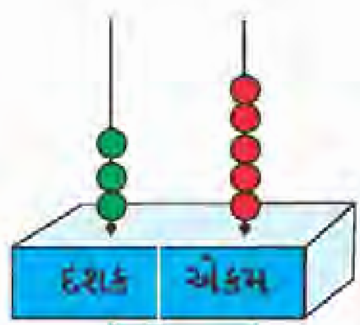

લખો : ગણો :

૧૮ + ૯	
૨૪ + ૧૫	
૨૭ + ૩	
૪૩ + ૧૨	
૫૦ + ૧૦	૪૦
૩૨ + ૮	

રંગ પૂરો :

વર્ગીકરણ :

પંખી	પશુ
	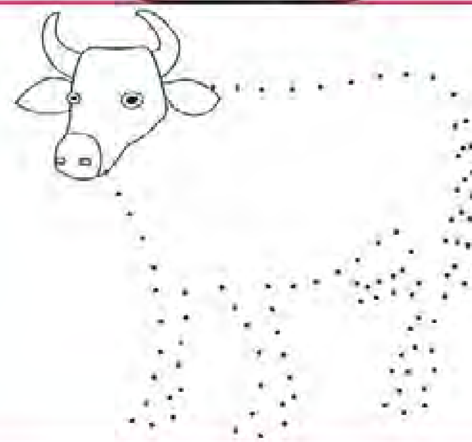

કોયડો :

	ઘાસ	માંસ	રોટલી
	◯	◯	◯
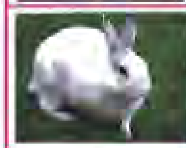	રોટલી	ગાજર	ઘાસ
	◯	◯	◯
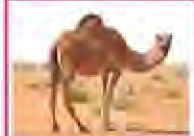	કાંકરા	માંસ	ઘાસ
	◯	◯	◯

વાંચો :

લખો :

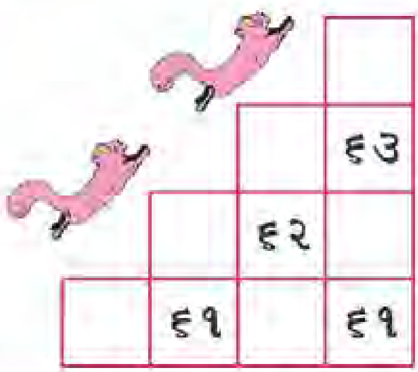

૬૪ ૬૨ ૬૩ ૬૧

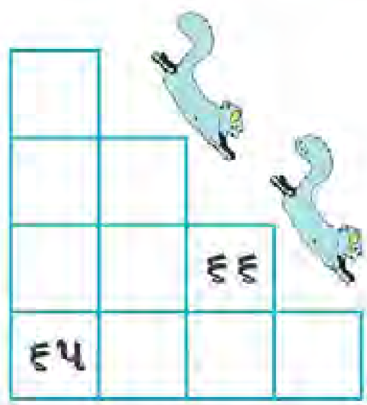

૬૮ ૬૫ ૬૬ ૬૭

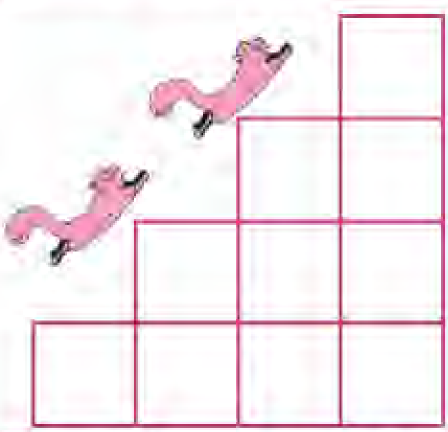

૬૮ ૬૯ ૬૭ ૬૬

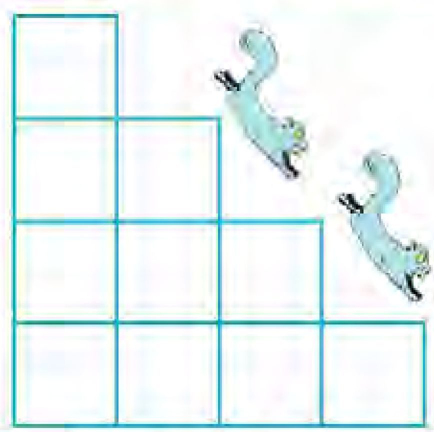

૬૧ ૬૯ ૬૩ ૬૬

વિચારો અને કહો :

તમારા કરતાં જાડા મિત્રો કોણ કોણ છે ?
તમારા કરતાં લાંબા મિત્રો કોણ કોણ છે ?

તમારાથી પાતળા મિત્રો કોણ કોણ છે ?
તમારા કરતાં ટૂંકા મિત્રો કોણ કોણ છે ?

પ્રવૃત્તિ :

વર્ગખંડની રમત :

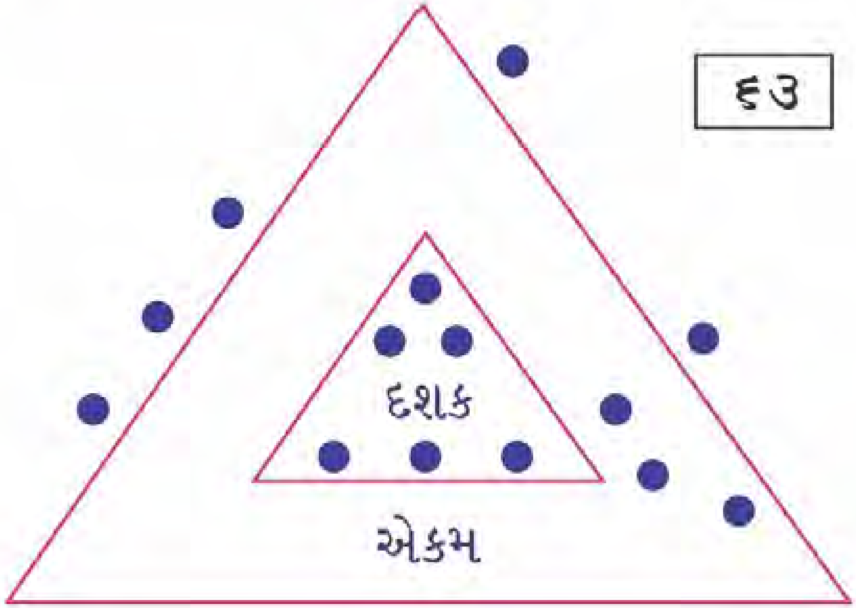

કોયડો :

ક ૬	૨		ખ	
		ગ		
ઘ			ચ	
છ				
જ			ઝ	

(ક) ૬ દશક અને ૨ એકમ : ________

(ખ) ૨૫ અને ૨૭ વચ્ચેની સંખ્યા : ________

(ગ) ૧૦ની તરતની પહેલાંની સંખ્યા : ________

(ઘ) ૪૦ની તરત પછીની સંખ્યા : ________

(ચ) ૨૦ અને ૨૩માંથી નાની સંખ્યા : ________

(છ) ૫૯ને શબ્દમાં લખો. : ________

(જ) ૭૦ અને ૬૦માંથી મોટી સંખ્યા : ________

(ઝ) ૬૭ની તરતની પહેલાંની સંખ્યા : ________

અવલોકન :

ચર્ચા :

મેદાનની રમત :

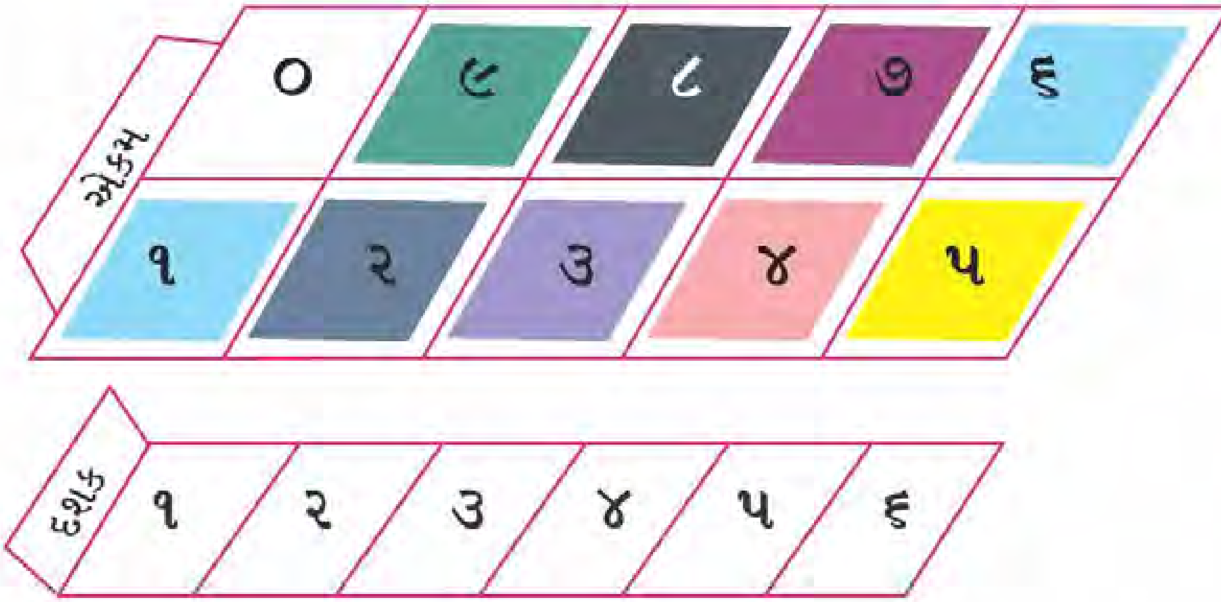

લખો :

૨ દશક ૪ એકમ	૨૦ + ૪	૨૪
		૫૩
	૬૦ + ૩	
૮ દશક ૦ એકમ		
૫ દશક ...... એકમ		૫૨

રંગ પૂરો :

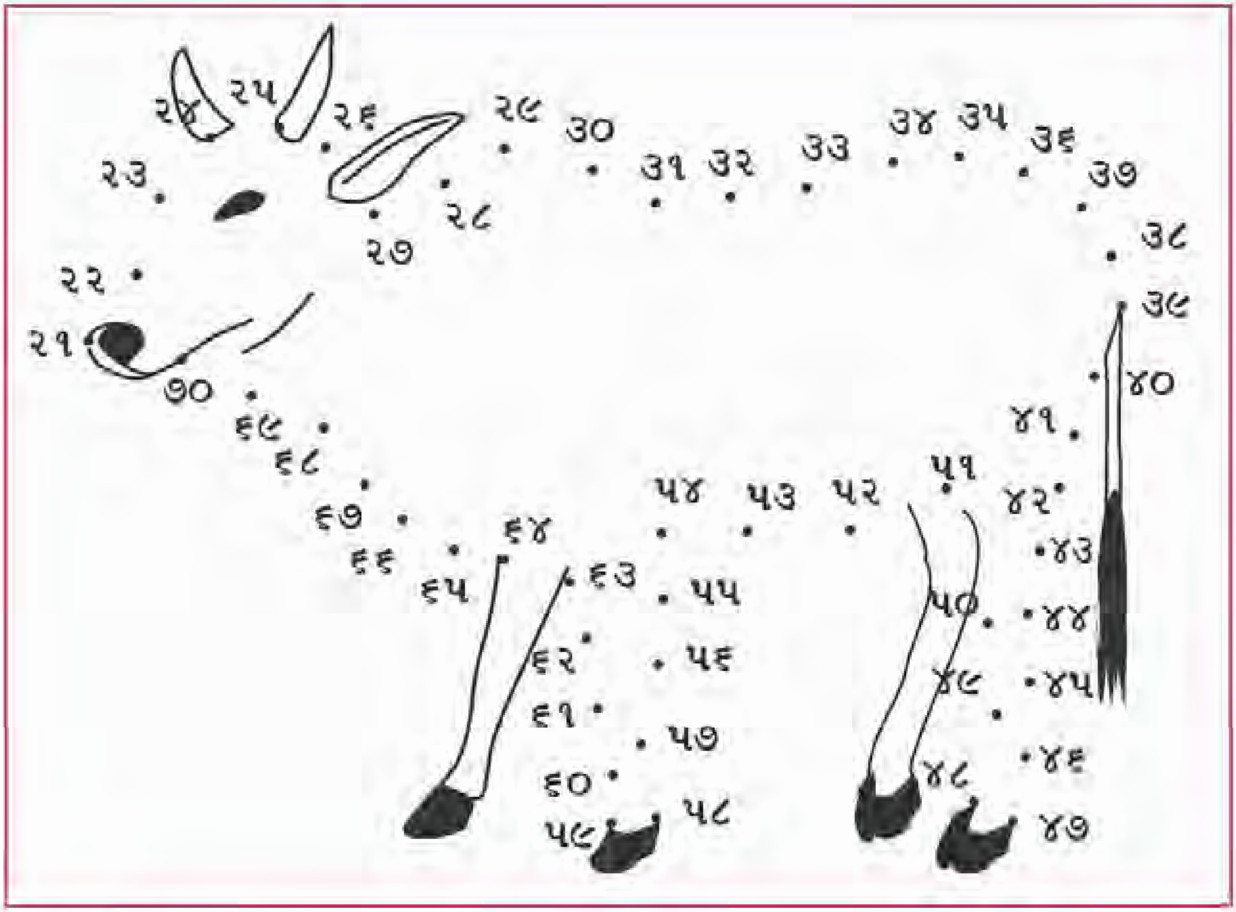

વાંચો :

વિચારો અને કહો :

રૂપલ પાસે પાંચ દશક અને ચાર એકમથી બનતી સંખ્યા જેટલા રૂપિયા હતા. તેના મામાએ એક દશક અને એક એકમથી બનતી સંખ્યા જેટલા રૂપિયા આપ્યા. રૂપલ પાસે કેટલા રૂપિયા થયા?

	દશક	એકમ	☺	રૂપલ પાસે રૂપિયા
રૂપલ પાસે	૫		૫૪	
મામાએ આપ્યા	૧	૧		

લખો :

સંખ્યા	દશક	એકમ	શબ્દોમાં
૨૩	૨	૩	ત્રેવીસ
૧૧			
૩૯			
૪૫			
૪૧			
૬૧			
૧૭			
૩૨			
૨૯			
૩૪			
૨૪			
૫૭			
૩૮			
૪૦			
૭૦			
૬૩			

ચર્ચા :

લખો :

	રંગ	પૂંછડી	ડોક	દાંત	પંજો
સિંહ					
રીંછ	કાળો				
વાંદરો					
હાથી				મોટા	
હરણ					
જિરાફ			લાંબી		
સસલું					નાનો

૭. નાનીને ઘેર જાવા દે

વાંચો :

એક ઘેટાનું બચ્ચું હતું. એકવાર તેની નાનીને ત્યાં ચાલ્યું. રસ્તામાં ચાલતાં તેને એક શિયાળ મળ્યું.

શિયાળ ચાલતાં બચ્ચાને કહે,

''હું તને ખાઉં.''

બચ્ચું કહે,

''નાનીને ઘેર જાવા દે,
તાજુંમાજું થાવા દે,
પછી મને ખાજે.''

શિયાળ કહે, ''ઠીક.''

બચ્ચું જરા દૂર ચાલ્યું, ત્યાં એક સિંહ મળ્યો.

સિંહ કહે, ''હું તને ખાઉં.''

બચ્ચું કહે,

''નાનીને ઘેર જાવા દે,
તાજુંમાજું થાવા દે,
પછી મને ખાજે.''

સિંહ કહે, ''ઠીક.''

ઘેટાનું બચ્ચું તો આગળ ચાલ્યું. ત્યાં વળી રસ્તામાં તેને એક વાઘ મળ્યો.

વાઘ કહે, ''હું તને ખાઉં.''

બચ્ચું કહે,

''નાનીને ઘેર જાવા દે,
તાજુંમાજું થાવા દે,
પછી મને ખાજે.''

વાઘ કહે, ''ઠીક.''

પછી રસ્તામાં એ પ્રમાણે તેને વરુ, ગરુડ, કૂતરો વગેરે જાનવરો મળ્યાં ને ઘેટાનું બચ્ચું સૌને ઉપર પ્રમાણે કહીને છૂટું થયું.

પછી ઘેટું તો નાનીને ત્યાં જઈ નાનીને કહે, ''મા, મા ! મને ખૂબ ખવરાવ. મેં જાનવરોને મને ખાઈ જવાનું વચન આપ્યું છે.''

લખો :

ઘેટાનું બચ્ચું		
શિયાળ		

બચ્ચાએ તો ખૂબ ખાધું, પીધું ને સારી રીતે જાડું થયું. પછી તો નાનીને કહે, ''મા ! મને એક ચામડાનું ઢોલક કરી આપો, એટલે હું એમાં બેસીને જાઉં, ને મને કોઈ ઓળખે નહિ અને ખાય પણ નહિ.''

નાનીએ તો બચ્ચા માટે એક સરસ મજાનું ઢોલક બનાવ્યું. અંદર રૂપાળું રૂ પાથર્યું. પછી તેની અંદર બચ્ચું બેઠું. પછી ઢોલકાને જે ધક્કો માર્યો ને, તે ઢોલકું દડતું દડતું ચાલ્યું. ત્યાં રસ્તામાં કૂતરો મળ્યો.

કૂતરો કહે, ''ભાઈ ! ક્યાંય ઘેટાનું બચ્ચું જોયું ?''

ઢોલકમાંથી બચ્ચું બોલ્યું,

''ક્યાંનું બચ્ચું, ક્યાંનો તું ? ચલ રે ઢોલકા ઢમકઢું.''

આમ જવાબ આપતું આપતું ઘેટું ઘણે દૂર નીકળી ગયું. છેવટે શિયાળભાઈ મળ્યા.

શિયાળ કહે, ''ક્યાંય ઘેટાનું બચ્ચું દીઠું ?''

અંદરથી બચ્ચું બોલ્યું,

''ક્યાંનું બચ્ચું, ક્યાંનો તું ? ચલ રે ઢોલક ઢમકઢું.''

શિયાળ કહે, "અરે ! ''અરે ! આમાં તો બચ્ચું જ લાગે છે ! ચાલ ઢોલક તોડીને ખાઉં.''

પણ ત્યાં તો બચ્ચાનું ઘર આવી ગયું ને બચ્ચું ઘરમાં પેસી ગયું. શિયાળભાઈ બારણાં પાસે ઊભા ઊભા જોઈ રહ્યા !

વિચારો અને કહો :

ઢોલક શામાંથી બને છે ?	ઢોલકની જેમ બીજું શું-શું વગાડી શકાય છે ?
ઢોલક ક્યાં ક્યાં વપરાય છે ?	ઢોલકના જેવું બીજું કયું સાધન છે ?

પ્રવૃત્તિ :

વાંચો :

લખો :

ઘેટાના બચ્ચાને સામે કોણ નથી મળ્યું ?	
ઘેટાના બચ્ચાને છેલ્લે કોણ મળ્યું ?	
આમાંથી કયું પ્રાણી તમે જોયું નથી ?	
આમાંથી કયાં પ્રાણી-પક્ષીનો અવાજ તમને આવડે છે ?	

અભિનય કરો :

લખો :

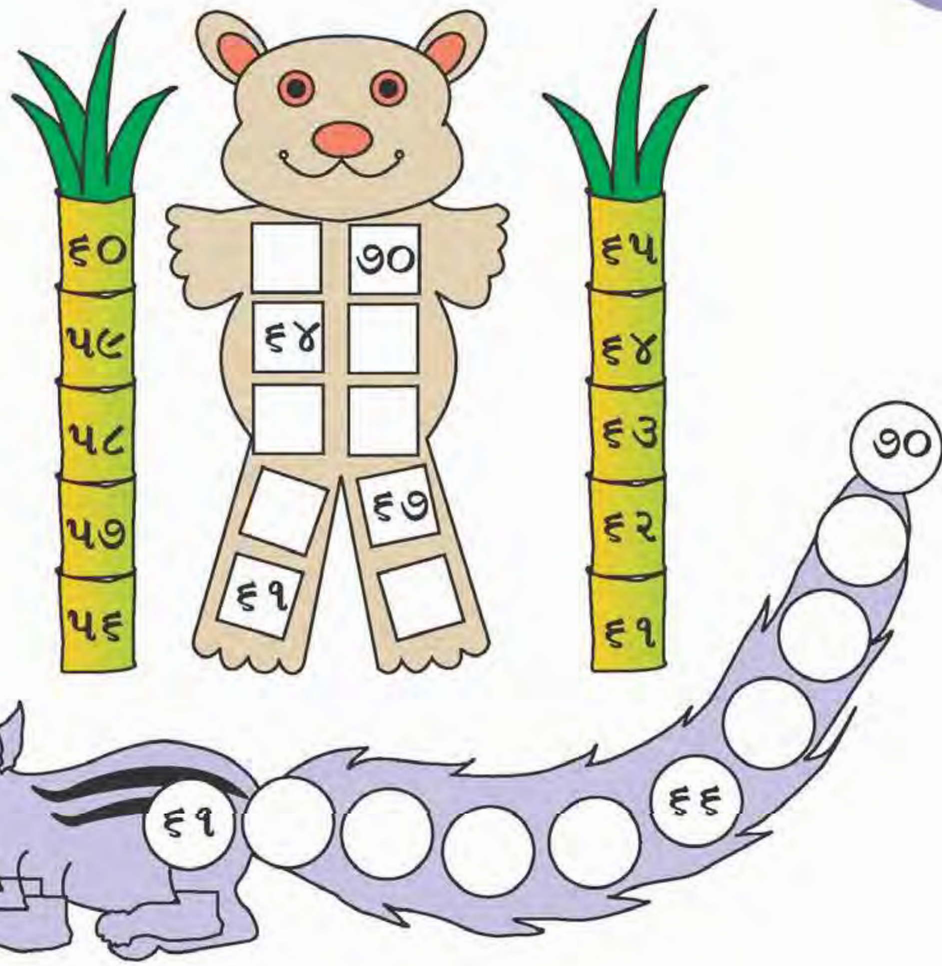

કોયડો :

૬૧	૬૩	૬૫	૬૨	૬૪	→	૬૧	૬૨	૬૩	૬૪	૬૫
૬૫	૬૭	૬૪	૬૮	૬૬	→					
૬૮	૬૯	૭૦	૬૬	૬૭	→					
૬૨	૬૫	૬૩	૬૬	૬૪	→					

જુઓ અને કરો :

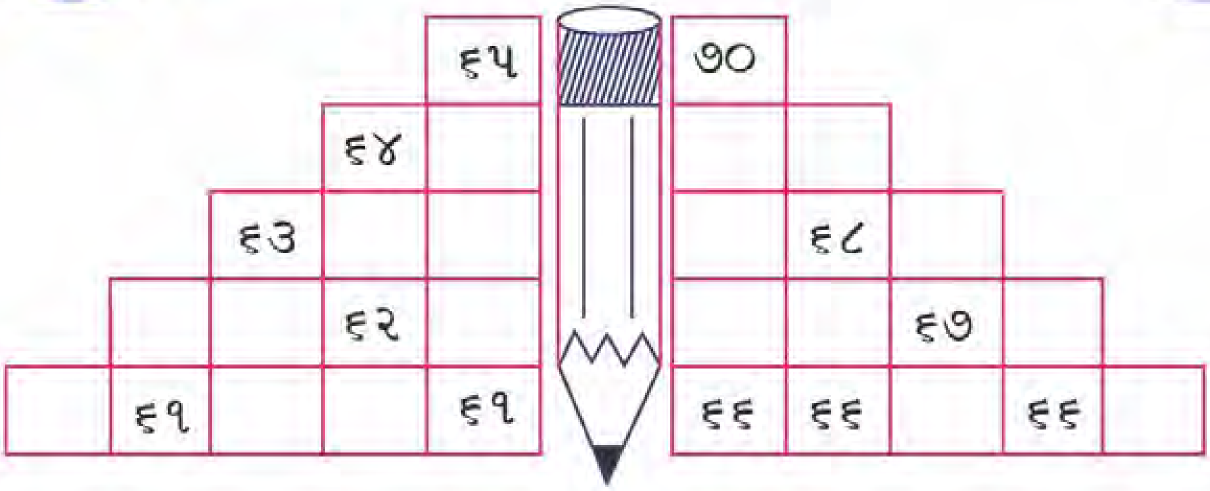

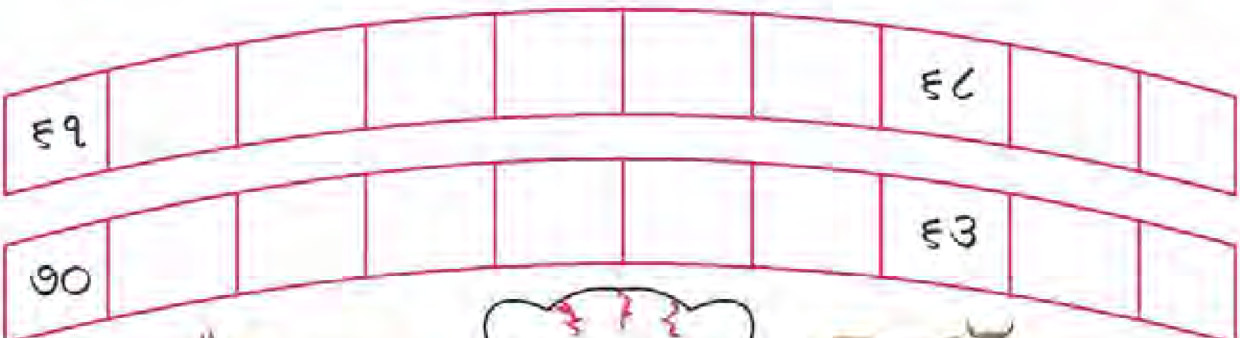

લખો :

પ્રાણી	રંગ		
કૂતરું	સફેદ		લાલ
ગાય			
બિલાડી			

લખો :

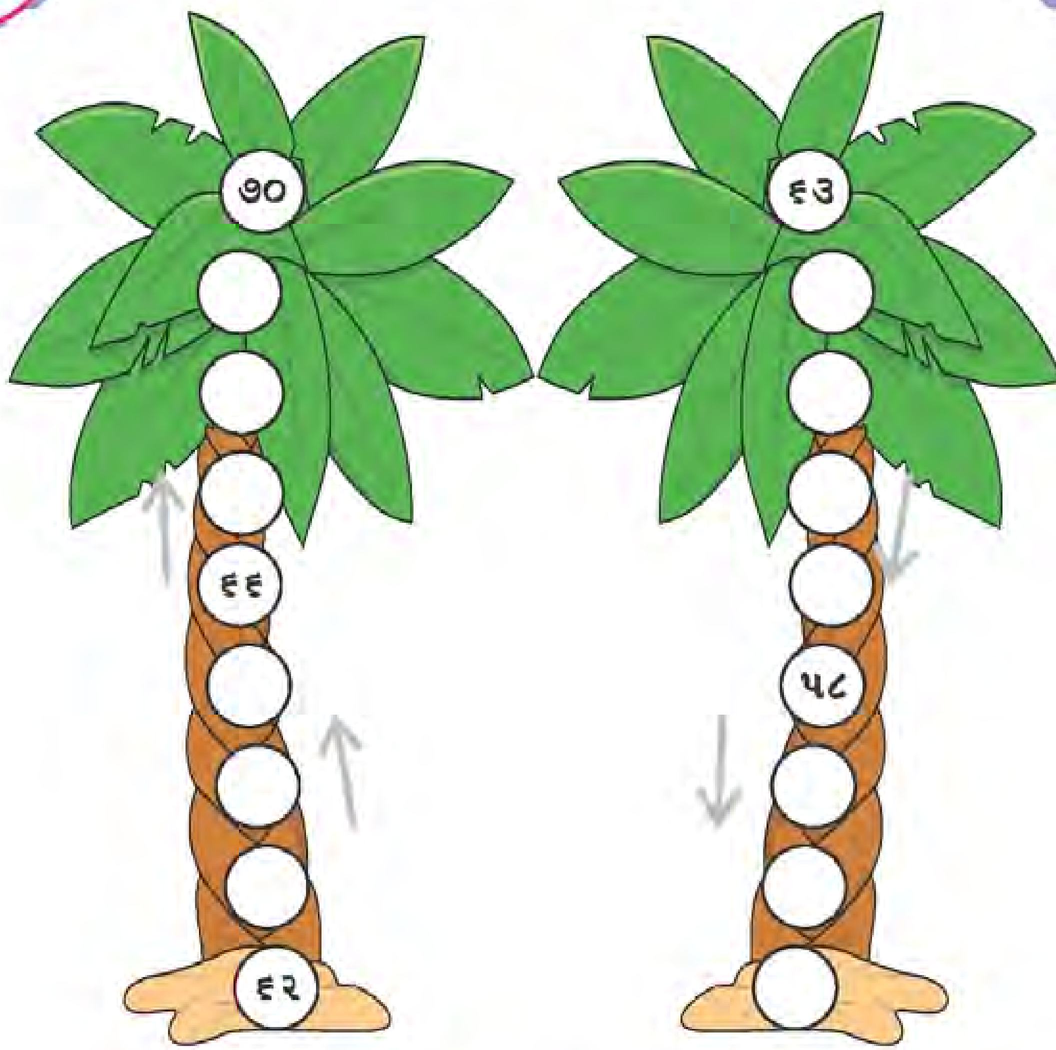

રંગ પૂરો :

૬૫	૬૦	૫૪	૫૬

૨૪ ○ ○ ૪૨	૬૩ ○ ○ ૫૪	૩૭ ○ ○ ૪૧	○ ○ ૪૬ ૫૨

ગણો : લખો :

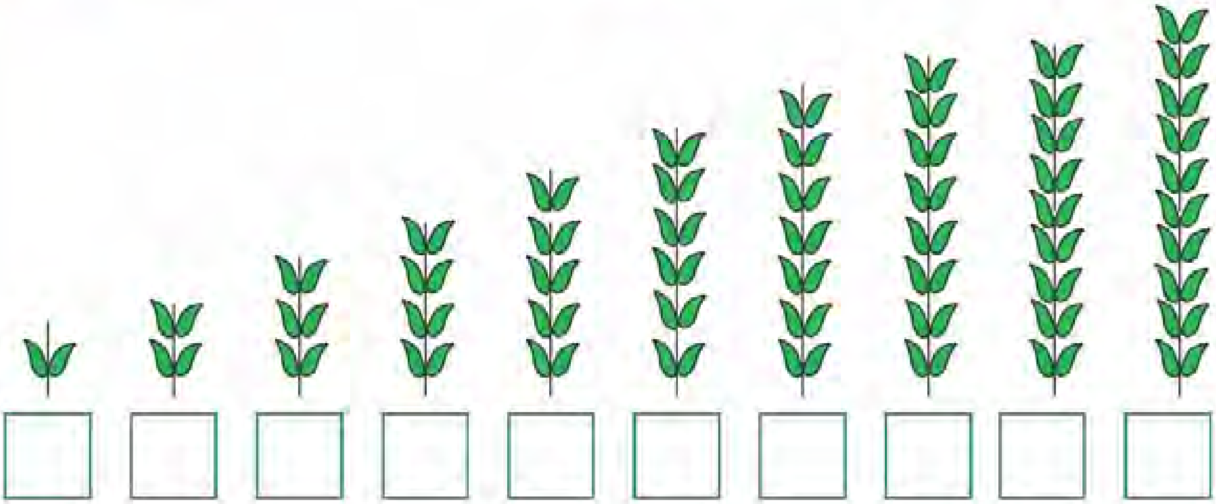

લખો :

૨

૧	૨
૩	૪

૩

૧	૨	૩
૪		
		૯
૧૦		
		૧૫
૧૬		૧૮
	૨૩	૨૪
૨૮		૩૦

ગણો : **લખો :**

૧ ચૉકલેટના **૨ રૂપિયા**

૨ ચૉકલેટના **૪ રૂપિયા**

૧ પેન્સિલના **૨ રૂપિયા**

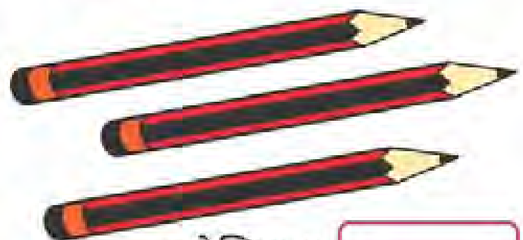

૩ પેન્સિલના ______

૧ આઈસક્રીમના **૩ રૂપિયા**

૪ આઈસક્રીમના ______

૧ ભમરડાના **૩ રૂપિયા**

૩ ભમરડાના ______

લખો :

૨	૨	૪	૬							૨૦
૩		૬		૧૨			૨૧			
૫			૧૫		૨૫					૫૦

અભિનય કરો :

વર્ગખંડની રમત :

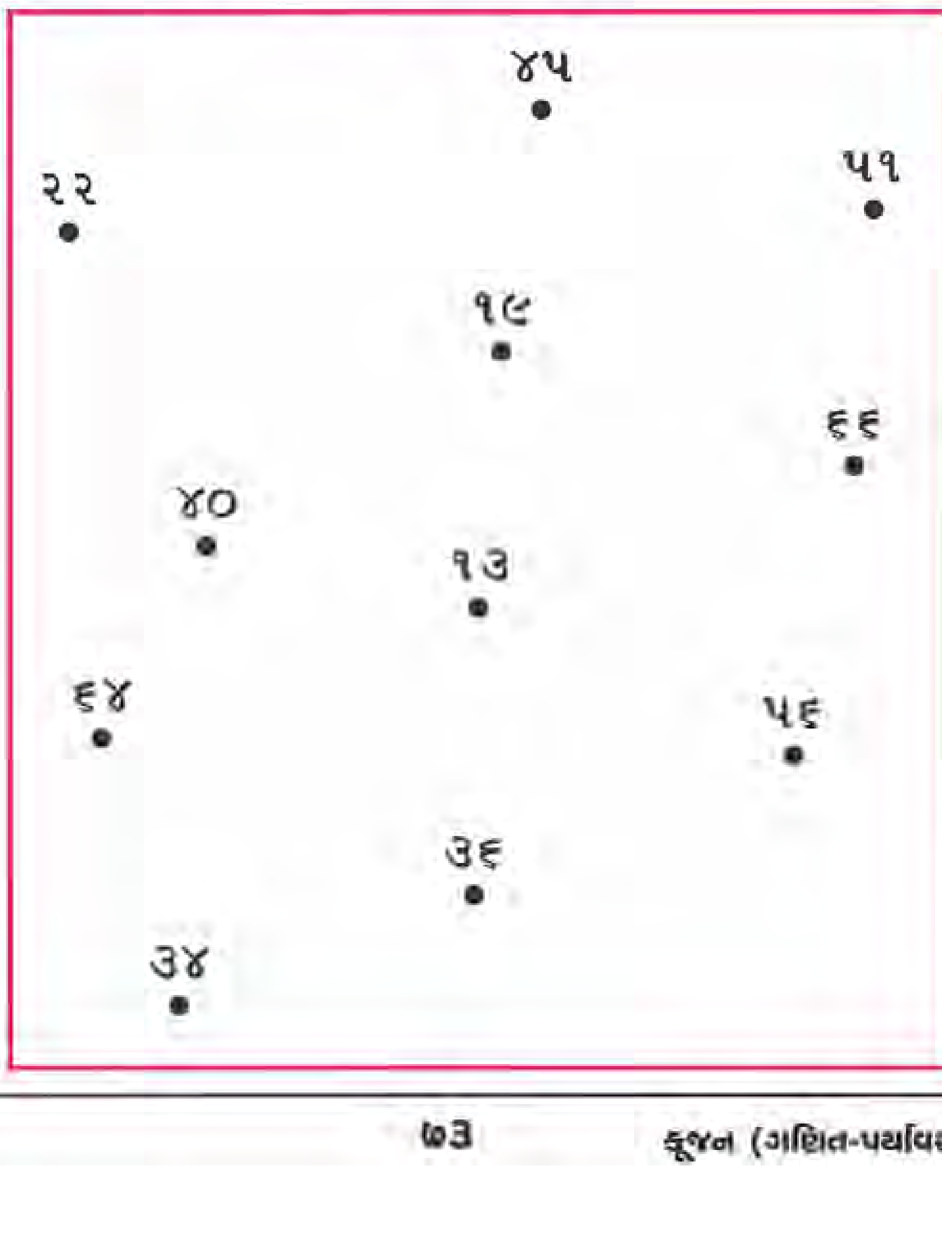

કોયડો :

	શું ગમે ?	શું ન ગમે ?
	• રંગ	•
	•	• તેની પાછળ દોડવાનું
	•	•
	•	•
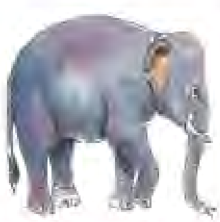	•	•
	•	•
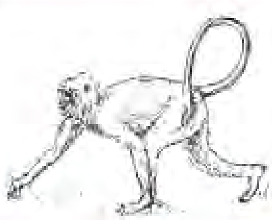	•	•
	•	•
	•	•
	•	•

કોયડો :

રંગ પૂરો :

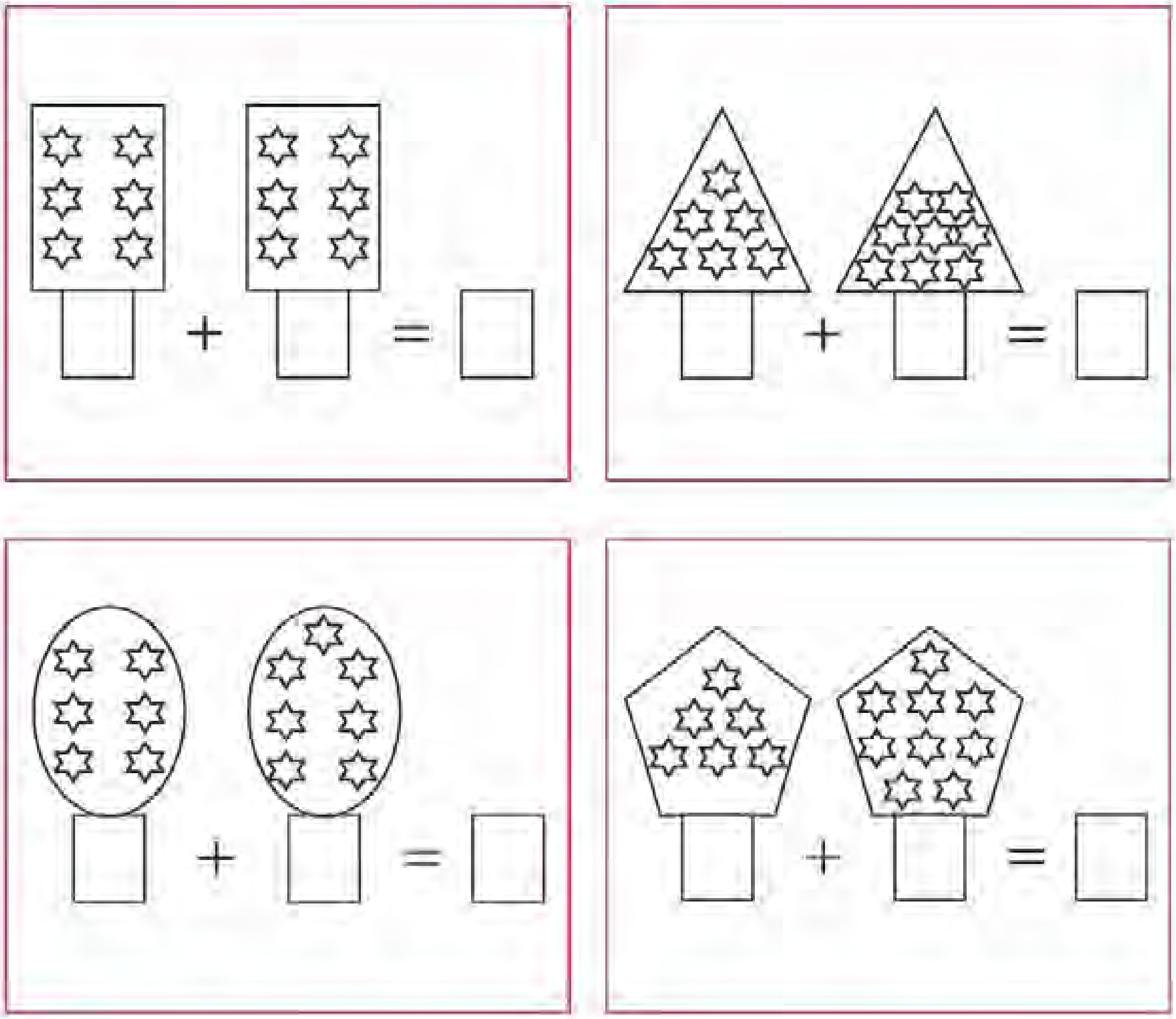

લખો :

સસલું	સસલું કૂતરાથી ડરે છે.

વિચારો અને કહો :